Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia:
Braşov, piaţa mare Nr. 30.

Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următorele Birouri de anunciurī:
în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneber*, în Budapesta: *A. V. Goldberger*, *Eckstein Bernat*: în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann.*

Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 3)

„Gazeta" iese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şese lunĭ 6 fl., pe treī lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treī lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treī lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treī lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 16.—Anul LIX. Braşov, Duminecă, 21 Ianuarie (2 Februarie) 1896.

Feriţi-vĕ de ómenii vrajbei!

Braşov, 20 Ianuarie st. v. 1896.

De când au isbucnit scandalurile şi certele urîte la Sibiiu avem sĕ însemnăm mai pe fiă-care di câte o nouă pĕcătoşiă, ce se dă la lumină, şi care dovedesce, că la noi se uneltesce în ascuns cu tot de-adinsul pentru a ne învrăjbi şi a ne desbina.

Póte că unii s'o facă din prostiă, alţii din nebuniă şi éră-şĭ alţii din pré mare îngâmfare şi încăpăţinare, orĭ din invidiă şi interes murdar personal. La tótă întêmplarea ast-fel de uneltirĭ pĕcătóse, ce se ascund de lumina dilei, numai spre binele némului nostru nu pot fi. Ba trebue sĕ-o spunem sincer, ca sĕ scie toţĭ, că după a nóstră convingere orĭ-care ar fi isvorul intrigelor, ce se ţes din partea unora contra altora, ele nu pot sĕ foloséscă decât duşmanilor românismului, nu pot sĕ fiă decât spre bucuria acestora.

Scie adĭ tótă lumea românéscă, că cérta dintre membrii comitetului dela Sibiiu, care de-ocamdată s'a sfêrşit cu o ruptură tristă între ei, s'a aprins din pricina paşilor întreprinşĭ de d-l Dr. Raţiu în afacerea foilor „Tribuna" şi „Fóia poporului", precum şi a „Institutului tipografic" unde se tipăresc. Lupta se învêrtesce împrejurul întrebării, care sĕ fiă stăpân peste aceste, fostul proprietar al lor Eugen Brote cu amicii sĕi, orĭ comitetul cu Dr. Raţiu, care a cumpĕrat foile şi tipografia dela Brote.

Şi pe când decurge procesul civil intentat la tribunalul unguresc din causă, că T. L. Albini cu soţii sĕi nu vor sĕ recunóscă dreptul de dispunere al preşedintelui Dr. Raţiu în numele comitetului, ca proprietar, şi pretind, că lor li se cuvine acest drept, că actul subscris de T. L. Albini, prin care recunósce dreptul de proprietate al comitetului a fost scris numai la părere, fără sĕ fiă adevĕrate cele ce se spun în el, — pe atuncĭ se continuă cérta prin foi, prin broşurĭ, scrisorĭ etc.

Şi, ce e mai trist, în cérta acésta membrii comitetului nu merg toţĭ în înţelegere, ci s'au sfăşiat în douĕ părţĭ. O parte cu Dr. Raţiu în frunte, care stă pe lângă drepturile câştigate de comitet, şi încuviinţéză paşii întreprinşĭ de Dr. Raţiu pentru asigurarea şi validitarea lor; cealaltă parte (şése inşĭ în frunte cu Dr. Lucaciu), care patronéză cererea lui Albini, Rusu Şirianul etc., ca sĕ fiă lăsaţĭ sĕ dispună ei ca şi mai înainte asupra diarelor şi sĕ le conducă după cum va afla de bine fostul proprietar Eugen Brote.

De aicĭ se începe acel joc primejdios, care a înveninat şi înveninéză aşa de mult cérta pentru „Tribuna".

Acel Eugen Brote, care, după ce pe soţii sĕi din comitet i-a băgat în încurcătură, în urmă i-a părăsit în faţa pericului, luând'o la sănătósa peste graniţă, — âmblă acum, cu ajutorul prietenilor sĕi, sĕ împedece cu orĭ-ce preţ ca „Tribuna" sĕ ajungă sub înrîurinţa comitetului, ba mai mult: lucră, cum am mai arĕtat, de-a dreptul pentru desbinare, agitând mai ales în contra presidentului Dr. Raţiu.

Cetitorii îşĭ vor aduce aminte de când cu procesul Memorandului, că din pertractările dela Clusiu a eşit la lumină, că Eugen Brote, pe când se afla în Ardeal, ca vice-preşedinte al comitetului, se învĕţase a lucra de capul lui, fără a mai întreba pe comitet. După-ce a trecut graniţa, şi-a schimbat pĕrul, numindu-se „exilat", dér năravul nu. El şi acuma ar vré sĕ pórte de nas comitetul cu ajutorul „Tribunei" şi al ortacilor sĕi, dér fiind-că d l Dr. Raţiu li-a luat „Tribuna" din mână, Brote cu ai sĕi au început sĕ agiteze pe faţă şi în ascuns contra lui Raţiu şi a comitetului, fără de-a ţiné sémă de rĕul cel mare, ce-l aduce prin acésta causei, şi de ruşinea, ce-o pricinuesce neamului sĕu.

Intrigele şi uneltirile, ce s'au pus ast-fel la cale, au ajuns aşa de departe, încât, precum aflăm, ómenii aceştia au început acuma sĕ vîre zizaniile şi în popor.

Pe când Eugen Brote publică în foile din Bucurescĭ scrisorĭ pătimaşe, pline de neadevĕrurĭ şi clevetirĭ la adresa preşedintelui Dr. Raţiu, pe atuncĭ ortacii lui de aicĭ au început sĕ cutriere satele pentru a amăgi pe ómenĭ şi a têrî şi poporul în certele urîte, ce ei le-au urzit.

Aşa în munţii apusenĭ, unii dintre ómenii conventiculelor secrete, umblă sĕ culégă subscrierĭ pentru nisce „proteste" în contra ţinutei preşedintelui Raţiu.

Poporul sĕ fiă înse cu mare băgare de sémă şi sĕ nu se lase a fi amăgit de ómenii pătimaşĭ, de meşterii de certe şi de intrigĭ. Décă, durere, s'au ivit neînţelegerĭ aşa de marĭ în sinul comitetului din Sibiiu, acestea n'au sĕ fiă judecate de către badea Ión şi Tóder din cutare şi cutare sat, căcĭ ei nu sciu ce subscriu, ci chiămaţĭ sunt a-le judeca şi a-le pune capĕt numai şi numai bărbaţii de încredere, carĭ au ales acel comitet.

Cei ce âmblă sĕ întroducă şi în sinul poporului certele şi zizaniile pot sĕ fiă orĭ-ce, numai Românĭ cu durere de inimă faţă de causa cea sfântă şi mare a poporului nu sunt.

Feriţi-vĕ de aceştĭ apostolĭ ai vrajbei şi ai desbinărei, căcĭ ei — cum dise odinióră Simion Bărnuţiu, — sunt trimişĭ de principele întunerecului, ca sĕ rupă legătura fră-ţiei nóstre!

Revista politică.

Alegerĭ municipale. In 27 Ian. n. s'au făcut în cercul Vingardului nouĕ alegerĭ de representanţĭ în comitatul Alba-inferióră, după-ce alegerile prime au fost nimicite. Şi de rêndul acesta au fost aleşĭ numai Românĭ, mulţămită stăruinţelor acelor persóne vrednice, carĭ au fost puse în fruntea mişcării. Mai însemnăm aicĭ, că Românii din comitatul Albei-inferióre s'au constituit în *club politic comitatens* deja în Decemvre anul trecut, cu ocasia adunării generale a comitatului în Aiud. Centrul clubului se află în Blaşiu sub presidenţia d-lui Dr. Aug. Bunea; s'au făcut şi subcluburĭ în 8 cercurĭ electorale, desemnându-se pentru fiă-care câte un president, carĭ sunt tot-odată şi membri clubului central.

*

Sortea şcolelor nóstre grăniţărescĭ. Işĭ vor aduce aminte cetitorii noştri, cum în urma unei „hotărîrĭ prea înalte", şcólele române din fostul Regiment I de graniţă au fost numite *şcóle comunale*, asupra cărora grăniţerii, carĭ le-au ridicat şi susţinut din averea lor, sĕ nu mai aibă acum nicĭ un drept. Un ţipet de mâhnire şi de durere a deşteptat pretutindenĭ acéstă mĕsură volnică a guvernului unguresc.

Afacerea a venit în vorbă acum de curênd în şedinţa II din Miercurea sĕptĕmânei trecute a adunărei representanţei foştilor grăniţerĭ din Reg. I, ce s'a ţinut în Sibiiu. Din partea guvernului a fost de faţă ca comisar br. *Szentkereszty*, fişpanul dela Hunedóra, care a mers la Sibiiu cu ordine secrete, ce i-le-a dat stăpânirea, cum are sĕ se pórte cu „Valahii".

Representanţii grăniţerilor adunându-se în şedinţă sub preşedinţa d-lui br. *Ursu*, unul dintre membri comisiunei şcolare (Dr. A. Bunea secretar metrop. în Blaşiu) a arătat în raportul acestei comisiunĭ cuprinsul şi înţelesul „prea înaltei" hotărîrĭ prin care şcólele grăniţărescĭ se declară de *comunale*; hotărîrea acésta — dice raportorul — creeză grăniţerilor o stare unică în felul ei chiar şi în Ungaria, de óre-ce pe când pe de-o parte ei susţin şcóle, pe atuncĭ de altă parte li-se ia orĭ-ce

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Monografia Şomcutei-marĭ.

E un lucru tare cuminte şi folositor, décă pentru urmaşĭ se descriu cu de amĕnuntul: parochiele, cercurile, comitatele etc., cu tóte întêmplările şi tradiţiunile de interes, pe carĭ de alt-mintrelea magistra istoriă numai fórte pe scurt póte sĕ le pună la rĕvaş.

Sĕ ne gândim numai cu câtă curiositate şi plăcere am ceti astădĭ nisce date din trecutul intunecat, fiă ele scrise cât de simplu, numai sĕ ne spună, cine a fost cel dintâiu muritor, care s'a aşedat. de esemplu, în Şomcuta mare? de ce neam a fost? de unde a venit, şi între ce împrejurărĭ? cine l'a urmat în tovărăşiă? cum era starea ţinutului acestuia pe atuncĭ? carĭ şi cum erau satele, oraşele, drumurile? în ce stare era agronomia, industria?

Dér mai nimica nu scim cu siguritate din tóte acestea, căcĭ archiva de mare însĕmnătate a Chioarului a ars în 1848, şi puţin ce s'ar mai putea afla, numai în archiva contelui Teleky din Hosszufalĕu se mai păstréză, unde înse e cu anevoiă de-a străbate.

Totul, ce putem însemna aicĭ pentru urmaşii noştri, este spusa séu tradiţia poporuluĭ, care istorisesce, că — după cum s'a audit din moşĭ strămoşĭ — cel dintâiŭ om, ce a descălecat aicĭ, s'a aşedat pe grădina astădĭ a familiei Herţeg. lângă isvorul numit până adĭ „ciurgăul", în partea spre amiadĭ dela noua biserică. Tot ţinutul unde se află astădĭ Şomcuta, a fost până în dilele nóstre bogat în lemn de corn. Acest arbore se află în mĕsură mare şi prin grădinĭ, dér mai ales în pădurea numită *Corneasa*, care pădure a fost proprietatea comunei. Se crede, că la început satul însu-şĭ sĕ se fi numit *Corneasa*, dér mai târdiu străinii au delăturat acest nume românesc, înlocuindu-l cu unguresc-ul „*Somkut*", care este cuvênt format din vorba „*som*", ce pe românesce însemnă corn, şi din vorba „*kut*", care însemnă fântână. Acest nume sĕ se fi luat de-acolo, că lângă fântâna sus pomenită „Ciurgăul" a fost un arbore mare de corn.

Pe un sigil vechiu al acestui opid se află gravată o fântână cu un frumos arbore de corn lângă ea, ceea ce încă probéză derivaţiunea numelui după modul. cum am arătat mai sus. Numele *Corneasa* şi-l păstréză până adĭ amintita pădure, comunei înse îi dice adĭ poporul „Somkuta", de bună sémă dela ungurescul „Somkut".

Cum-că acest opid e una dintre cele mai vechĭ comune, dovadă ne sunt şi familiele române cu drepturĭ vechĭ nobilitare, drumurile vechĭ părăsite, numirile simbolice ale hotarului, d. e. „*La mănăstire*" în partea către Finteuşul-mare, unde numai cu 150 anĭ înainte s'a ruinat locul de rugăciune, mănăstirea, apoi „*La viĭ*", „*la şurĭ*", „*Mocira*", „*Horaiţa*" ş. c. l.

Biserica mai vechiă românéscă a fost pe locul, unde adĭ este eclejia (pămêntul bisericesc), între şcólă şi între biserica cea nouă. Cam cu 80 anĭ înainte de adĭ s'a ridicat altă biserică de lemn, dér frumósă, vêndută în anul espirat Românului Masteiŭ din comuna Şilimediu, în Sĕlagiu, care reînviită cu totul pe cheltuéla dênsului, aştéptă în tot momentul actul sfinţirei.

Alte bisericĭ orĭ şcóle n'au fost aicĭ nicĭ de léc, până acum când se edifică o biserică romano-catolică şi s'a înfiinţat şi o şcólă de stat prin guvernul ţĕrei.

Cele înşirate până aci şi carĭ vor urma încă, mi-le-a spus mai cu sémă rĕposaţii Românĭ; Gavriş Micul a lui Iacob şi Timofie Vancia, fiind ambii, când au murit, în etate de peste 80 de anĭ. Ei începeau povestirea şi o gătau cu cuvintele: „*Aşa spuneau bĕtrânii, că au audit povestind pe bĕtrânĭ, că...*"

Sĕ trecem acum la istoricul edificărei bisericei celei nouĕ româ-

drept de dispunere asupra lor. Trebue déră sĕ se facă tóte încercările, ca grăniţerii sĕ nu lase din mână aceste drepturĭ, ci mai vîrtos sĕ cerce a şi-le recâştiga şi păstra.

Comisarului guvernial nu-i prea sunară plăcut la ureche aceste cuvinte şi cerù, sĕ i se traducă în ungurescе o parte a raportului. Vĕdênd el, că vorba este de susţinerea unor drepturĭ faţă cu atot puternicia bălaurului maghiarisării, comisarul se ridică şi spuse, că *are poruncă dela ministru sĕ împiedece* — **chiar spărgênd adunarea** — *ast-fel de discuţiunĭ*, carĭ se refer la hotărîrea „prea înaltă“. A cerut apoi, ca sĕ se ştérgă din raportul comisiunei cea mai însĕmnată parte, şi de cererea acésta s'a alipit morţiş cu tóte protestările membrilor representanţei.

Când raportorul Bunea a arătat mai departe, că ministrul unguresc de învĕţĕmênt s'a purtat fórte volnic în afacerea şcólelor, pentru care lucru adunarea sĕ-şĭ mărturiséscă la protocol adênca sa amărăciune — comisarul a început sĕ ameninţe cu *spargerea adunărei*, décă se va vorbi asupra acestei propunerĭ. Se ridică atuncĭ un membru din representanţă şi strigă măhnit: „*Nicĭ a ne plânge nu ni-se iartă*“, apoi făcù propunerea, ca o deputaţiune sĕ înainteze o jalbă cătră ministru. Dér comisarul guvernului sare ca scos din minţĭ şi urlă pe ungurie, că **propunerea acésta nu va ieşi nicĭ odată ca hotărîre, ci mai bine se va sparge adunarea.**

Zadarnice au fost tóte protestările Românilor, căcĭ comisarul rĕspundea la tóte cu „nem lehet“ şi „nem szabad“. La sfîrşit el a cerut, ca adunarea sĕ aducă o hotărîre referitóre la *predarea şcólelor.*

Ministrul a pus terminul, ca *predarea sĕ se facă în 4 sĕptĕmânĭ*, socotind dela adunarea generală, adecă 20 Februarie. Mai însĕmnăm, că fondul şcolar al grăniţerilor e de *370,750 fl., ér cel de pensiune e de 30,294 fl. 27 cr.* — Étă cea mai nouĕ faptă de vitejiă a stăpânirei unguresci! Étă ruşinea véculuí luminat în care trăim!

*

Botezul principelui Boris. De mult se tot vorbesce, că Boris, fiul principelui Ferdinand al Bulgariei şi clironomul tronului bulgăresc, va trece dela religia catolică, la religia ortodoxă rĕsăriténă, pentru-ca ast-fel sĕ se împlinéscă dorinţa poporului, că principele sĕ fiă botezat în religia lui. Principele Ferdinand s'a dus dilele aceste la Papa din Roma, ca sĕ-i împărtăşéscă acéstă trecere la ortodoxiă a fiului sĕu şi sĕ céră învoirea Papei. Scirĭ din Roma spun însĕ, că Sfântul părinte primind în audienţă pe domnitorul Bulgarilor l'ar fi certat rĕu şi i a dis, că nu se va învoi nicĭ-odată la o ast-fel de trecere. Se mai dice, că principele s'a întors fórte supĕrat dela Roma şi înainte de plecare n'a mai făcut nicĭ o visită nimĕrui.

*

Maghiarisare. De ce ar puté fi vorba, décă nu tot despre şcólele poporale confesionale? Intr'una din şedinţele trecute ale dietei din Pesta s'a vorbit asupra petiţiunilor, ce le-au înaintat dietei mai multe comitate în frunte cu cel al Cianadului, de a-se *preface tóte şcólele poporale confesionale în şcóle de stat.* Raportorul dietal Carol *Szász* a dis în vorbirea sa, că rugările acestea pun greutatea de frunte pe *crescerea naţională unguréscă.* Se spune în ele, că sunt mulţĭ dascălĭ, carĭ nu sciu unguresce şi nu propun în *spirit naţional unguresc.* Deputatul *Polonyi* dice, că nicĭ o jertfă nu trebue cruţată, când e vorba, ca învĕţămêntul poporal sĕ trécă în mânile statului; propune déră, ca ministrul învĕţămêntului sĕ aştérnă un proiect despre *ştergerea instrucţiunii confesionale.* Ministrul *Wlassics* se ridică şi el şi spune, că în 652 şcóle gr. cat., 846 gr. or. şi 234 evang. lut. învĕţarea în limba maghiară se face fără de nicĭ un resultat, şi că în numĕróse locurĭ *şcólele poporale sunt cuiburĭ de panslavism şi dacoromânism.* Statul face tot ce póte, dér atâţia banĭ nu are, ca sĕ trécă în mâna lui 16,681 şcóle poporale, lucru care l'ar costa 25—30 milióne. Dér sĕ nu se supere „patrioţii“, că el va lua pe viitor *măsuri şi mai aspre şi mai draconice faţă cu şcólele confesionale*; şi va ridica şcóle de stat în comune unde maghiarismul e în minoritate. — E întrebarea acum, că ce vor aduce astfel de măsurĭ? Negreşit, că numai încordărĭ şi mai marĭ între Ungurĭ şi naţionalităţĭ; şi tot mai mult se va căsca abisul dintre naţiunile, carĭ au avut şi au sórtea sĕ locuéscă pe acelaşĭ pămênt.

Intêmplările din Săcele.

Sub titlul acesta am adus în numĕrul nostru din Dumineca trecută o scurtă descriere despre cele petrecute în Săcele cu urmărirea, arestarea şi asentarea mai multor Românĭ săcelenĭ. Ca esplicare a acestor întêmplărĭ ni-se trimit spre publicare nisce date, eşite din isvor oficios. Scopul acestei esplicărĭ este de-a arăta cum a procedat viceşpanatul de aicĭ în acéstă afacere. Dându-i loc, se înţelege, că ne reservăm, ca după primirea tuturor datelor necesare sĕ ne dăm părerea din parte ne de sine stătĕtor în acéstă afacere, care neliniscesce în mĕsură atât de mare poporaţiunea Săcelelor. Étă ce ni-se comunică:

Vice-şpanul, care ocupă postul acesta de-un an, în înţelegere cu comanda cercuală de întregire din loc a încercat cu tóte mijlócele posibile sĕ curmeze un rĕu de mult simţit, ce se petrecea şi sub antecesorii sĕi: că adecă din cercul de asentare românesc al Săcelelor ceí obligaţĭ la miliţiă erau în numĕr atât de neînsemnat, şi între aceştia erau atât de puţinĭ apţĭ de miliţiă; şi că din Săcele lipsesc în mod ilegal peste 2000 de individĭ obligaţĭ la miliţiă. Incercările amintite mai sus nu au avut nicĭ un resultat positiv. Acum mai târdiu însĕ, s'a putut începe o cercetare cu mai mult efect, după-ce mai mulţĭ bărbaţĭ — între carĭ de esemplu: Alexă Stoica, care de present servesce în Viena, şi în afacerea căruia cercetările, pornite de vice-şpanul, duréză încă din anul trecut — au fost investigaţĭ la asentare de vice-şpan, de locţiitorul acestuia, precum şi de respectivele comande militare, şi după-ce comandei cercuale şi mai ales conducĕtorului ei, d-lui maior Finger, îi succese a aduna câteva date concrete. Basat pe aceste date, se înţelege, fórte generalĭ, vice-şpanul Dr. Jekel, omiţind funcţionarii comunalĭ şi cercualĭ, şi sprijinit numai de gendarmeriă, ordonă deţinerea rapidă a celor obligaţĭ la miliţiă, carĭ absentaseră în mod ilegal, şi carĭ acum petreceau în casele lor din Săcele.

In urma acestui ordin al vice-şpanului, în decursul mai multor dile au fost arestaţĭ 18 individĭ şi au fost internaţĭ în arestul comitatului. Aci viceşpanul constată, că individii arestaţĭ sunt identicĭ cu Săcelenii obligaţĭ la miliţiă, şi dispuse, ca solgăbirĕul competent sĕ-i osândéscă la un serviciu prelungit cu unul séu doi anĭ, adecă la un serviciu militar de 4—5 anĭ şi sĕ-i presente în 20 Ian. comisiunei de asentare. Dintre cei 18 Săcelenĭ arestaţĭ, 10 s'au asentat pe câte 5 anĭ; 2, fiind-că n'au fost apţĭ de serviciul militar, au fost predaţĭ de cătră viceşpan judecătoriei competente; ér 6 individĭ au fost puşĭ pe picior liber, de-órece s'a constatat, că ei au corĕspuns obligămêntului militar, respective au dovedit, că sunt supuşĭ străinĭ.

In decursul cercetării s'a constatat, că amintiţii Săcelenĭ, la propunerea antistielor comunale şi a oficiului cercual (solgăbireiatul) căpătau pe nedrept paşapórte, intrau în comună şi eşiau din comună de tot liberĭ, şi că preoţii românĭ îi cununau făr' de orĭ-ce permisiune a comisiunei administrative comitatense şi a ministeriului.

Până acum încă nu s'a putut constata, întru cât faptele aceste ar fi punibile, şi întru cât ar fi oficiele comunale şi cercuale interesate la aceste casurĭ, carĭ se repet de mulţĭ anĭ, Viceşpanul Dr. Jekel, vĕdênd, că aci e vorba despre fapte criminale, şi că o cercetare disciplinară s'ar putea porni numai după finirea procedurei penale, a transpus tóte actele la tribunalul reg. din loc, ca judecătoriă penală. —

*

In legătură cu acestea mai comunicăm faptul caracteristic, că dilele trecute a fost suspendat din postul sĕu fisolgăbirĕul Săcelelor, cu numele *Henter Gabor.*

Proces de pressă pentru agitare de naţionalitate.

In primăvéra anului trecut s'a trimis din Budapesta şi s'a distribuit între *muncitorii slovacĭ* din Ungaria de Nord, mai ales din comitatul Lipto, o scriere o volantă, eşită din tipografia „Gutenberg“ şi întitulată: „*Apel cătră poporul muncitorilor slovacĭ!*“

In acel apel se ridică plângerea, că poporul slovac e *asuprit* în tótă privinţa, şi că muncitorii slovacĭ sunt priviţĭ ca „canalii“ şi ca sclavii celor avuţĭ. Muncitorii trebue sĕ aibă şi ei consciinţe de sine şi sĕ nimicéscă pe capitalişti. Cei mai marĭ duşmanĭ ai muncitorilor slovacĭ sunt însĕ *Jidanii*, carĭ locuesc prin sate şi carĭ ruinéză cu alcool şi spirt pe muncitorii slovacĭ. Slovacul nu este privit ca om, căcĭ în şcólele slovace se introduce cu puterea *limba maghiară.* Ţĕranul slovac nu primesce nicĭ-odată îndrumărĭ dela judecătoriile maghiare, că ce şi cum are sĕ lucre în diferite cestiunĭ, de aceea totdéuna e osândit se plătéscă. In fine se provócă în acel apel muncitorii slovacĭ, ca sĕ se unéscă, pentru de aşĭ recâştiga drepturile chiar şi cu puterea.

Ca autor al amintitului apel se anunţase calfa de măsar Jean *Polany*, contra căruia procuratura de stat intentă proces de pressă pentru *agitare contra unei naţionalităţĭ, contra unei confesiunĭ, precum şi pentru agitare la ură de classă.*

Pertractarea în acest proces s'a ţinut alaltăerĭ înaintea tribunalului din Budapesta. In decursul pertractărei preşedintele comunică, cumcă în decursul cercetărilor s'au ivit îndoelĭ cu privire la faptul, că óre este séu nu Polany autorul factic al apelului încriminat, şi cu acéstă ocasiune s'a constatat, că acusatul a scris articolĭ chiar şi pentru diarul slovac „*Narodnie Noviny*“.

Juraţii cu 8 contra 4 voturĭ pronunţară asupra acusatului verdictul de *vinovat pentru agitare la ură de classă contra naţionalităţii maghiare şi contra confesiunei jidane.* In urma acésta tribunalul îl osândi pe Ioan *Polany la trei lunĭ închisóre de stat şi 60 fl. amendă.* Acusatul pe lângă cauţiune fù pus în libertate.

Obiceiurile românescĭ-persecutate.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Zlatna, Ianuarie 1896.

Obiceiurile străbune ale poporului nostru, moştenite din moşĭ şi strămoşĭ, sunt şi ele o dovadă puternică despre viţa cea falnică şi mare a vitejilor Romanĭ de odinióră, din care ne tragem noi. Din asta nescĭ, care e o podóbă pentru opidul nostru în genere şi un document de hărniciă pentru Românĭ în specie:

Idea pentru edificarea unei bisericĭ nouĕ în Şomcuta s'a născut încă prin anii 1861/2, pe când acest opid era capitala fostului district al Cetăţii de pétră, séu, cum îi dice poporul până adĭ „Chioarul“. Acel district se compunea din 94 comune, cu poporaţiune românéscă, afară de douĕ micĭ sătuţe maghiare şi douĕ amestecate, locuite de Românĭ şi Maghiarĭ. Jidovime încă era puţină fórte în asĕmĕnare cu numĕrul ei de adĭ.

Fruntaşii românĭ de atuncĭ, prevĕdênd cheltuelile însemnate cu ridicarea unei bisericĭ de pétră, corĕspundĕtóre timpului şi recerinţelor unui opid, cu un viitor şi trecut netăgăduit de altă parte, avênd în vedere mijlócele modeste ale eclejiei române gr. cat., precum şi urginţa de-a se edifica mai întâiù localitate pentru o scólă bună românéscă, — au amânat edificarea bisericei până la timpurĭ mai bune.

Tot în anul 1862 congregaţiunea districtuală a adus douĕ hotărîrĭ de mare însĕmnătate: *înfiinţarea unui gimnasiu românesc inferior în Şomcuta-mare* şi ridicarea pomposului edificiu al casei districtuale, numit „*pretoriu*“. Gimnasiul nu s'a putut înfiinţa, din causă, că unii rĕu voitorĭ, străinĭ de neamul nostru au aruncat zizanie în publicul Chioran, aţiţându-i sĕ nu dea spre acest scop banii aşa numiţĭ „ai împrumutului“. Ba au şi pîrît la locurile mai înalte pe cei ce lucrau pentru întruparea acestei idei. Suma colectelor făcută pentru gimnasiu încă a fost duse la Caraii marĭ, împreună cu alte multe şi preţióse mobile, când s'a desfiinţat districtul.

„Pretoriul“ séu casa districtuală s'a edificat aşa, că poporul Chioran a săpat fundamentul, a dat pétra tótă, ér guvernul a contribuit cu suma de 20,000 fl. Edificiul însĕ a costat cu totul la 140,000 fl., care edificiu şi adĭ e fala Chiorenilor, durere numai, că dispun alţii de el... S'a edificat „pretoriul“ pe teritoriul bisericei române gr. cat. şi o parte a comunei politice „Sub Cornésa“, ér intabulaţia încă e făcută cu óreşĭ-care drepturĭ şi prerogative ale bisericei române şi ale comunei.

Unul dintre bărbaţii, carĭ au ostenit cu zel şi devotament la sĕvêrşirea acestor lucrurĭ, a fost rĕposatul *Sigismund Pop*, fostul căpitan suprem al Chioarului, ér mai târdiu deputat dietal etc., care tocmai din causa zelului sĕu pentru înaintarea Chioarului şi a iubirei de neam a cădut în urmă victimă intrigelor unor denunţiatorĭ, vredniciĭ de dispreţul, ura şi blăstĕmul urmaşilor.

Dintre ceilalţĭ fruntaşĭ inteligenţĭ românĭ chiorenĭ de pe acel timp, fiă amintiţĭ: Iosif Pop, vice-căpitan prim al Chioarului; Ştefan Filip, vice-căpitan al doilea; Andreiù Medan, proto-notar; Paul Dragoş şi Vasiliu Hossu, v.-notarĭ; Vasiliu Butean, procuror; Nicolau Pop, Ioan Hossu, Ioan Botha, Ales. Pop de Capolnoc-Monostor, Ioan Belbe, Ales. Iurca, Ales. Pop de Mireş, proprietarĭ; Dr. Ioan Colceriu, fisic districtual; Ales. Buda, inspector reg. şcol. Ioan Cosmuţa sen., Petru Cosmuţa; Mihaiu şi Francisc Mihalca, Vasiliu Indre, Gregoriu Tamaş, Ales. Anca, Ioan Cosmuţa jun., Ioan Benţescu, Oliver Ilies, Vasiliu Mihalca, Petru Pinte, Vasiliu Hossu jun., Vasiliu Pop, toţĭ funcţionarĭ districtualĭ.

Dintre Maghiarĭ: Conte Teleky Géza şi Sandor; Sebe Sandor, Sigismund Takács, Katona Miklos, Sárközi Pál, Ignácz Sandor, Magyari Pál şi Iakab Bertalan.

Românii: Ilie Raţiu şi Ales. Pocol au fost comisarĭ de şosele.

In anul 1864, fiind căpitan suprem al Chioarului energicul român *Ioan Şerban*, s'a edificat cu suma de 2000 fl. şcóla română din Şomcuta-mare. Până aci instrucţiunea poporului şi în Chioar, ca şi în cele mai multe locurĭ, era ca vai de ea, se făcea într'un mod primitiv, prin aşa numiţii „*azbucherĭ*“, dintre carĭ în Şomcuta amintim pe Simion Surduc (Şoimul), Ilie Aron şi George Butean-Restoceanul; acestora li-au urmat: Georgiu Tomi, V. Curelariu (Szygyartĕu) şi Ignat Câmpian; ér pe la anii 1865 resp. 1872 învĕţătorii cualificaţĭ: Teodor Blaga din Figa şi Eliă Pop din Săpâia, sub a căror conducere, şcóla a devenit de model.

In timpul dela 1862 şi următorii câţiva anĭ, cu fórte puţine escepţiunĭ, între majoritatea covîrşitóre a Românilor şi între nobila familiă a contelui Teleky, cu puţiniĭ conlocuitorĭ maghiarĭ, domnea o bună în-

causă, şi aceste obiceiurĭ ale poporului român sunt un ghimpe în ochii duşmanilor noştri, carĭ caută tóte ocasiunile pentru a-le împedeca, ba chiar a-le şterge, orĭ nimici. Dovadă în privinţa acésta e şi casul, pe care voiŭ sĕ-l arĕt aci.

Ca în tóte părţile locuite de Românĭ, aşa şi în Munţii apusenĭ, poporul nostru românesc are, mai cu sémă la sĕrbătorile Sfintelor Pascĭ obiceiurĭ fórte frumóse. Aşa feciorii din sat îşĭ aleg un vătav, căruia îi ḑic aicĭ birĕu. In sĕptĕmâna a patra din Postul-mare ei merg cu toţii la munte, ca sĕ aducă *brad şi lemn de tócă*, pe carĭ în decursul postului le păstréză în biserică până în Sâmbăta Pascilor. Atuncĭ scot bradul şi-l împlântă lângă biserică, ér tóca o acaţă de brad şi în decurs de trei ḑile şi trei noptĭ o păzesc toţĭ feciorii şi o bat în continu.

In anul trecut feciorii din Zlatna, ca în toţĭ anii, cerênd slobozenia dela fiscul erarial, — lucru, ce cu 8—10 anĭ înainte nu se pretindea, — s'au dus în numĕr de vre-o 30 de inşĭ la munte după tócă. Fiind însĕ anul trecut iérna lungă şi o zăpadă cumplită, tinerii n'au putut rĕsbi până la locul, unde aveau sĕ taie lemnele, ci au tăiat dintr'un loc meşghinaş, tot de pe teritoriul erarial.

Pentru acest fapt, forestieriul din loc Molnár, un Ungur încarnat, împreună cu noul solgăbirĕu Bojthe au pornit o gónă cumplită în contra feciorilor românĭ. Toţĭ tinerii au fost traşĭ în cercetare, şi după mai multe hărţuelĭ pe la judecătoria, pe la sfîrşitul lui Decemvre an. tr. li-a sosit judecata, prin care fiă-care *tinĕr e osîndit la o pedépsa de 29 fl.*, mai avênd toţĭ împreună sĕ supórte spesele de proces în sumă de alţĭ 29 fl.; în cas când n'ar puté plăti, fiă-care va avé sĕ stea închis câte 10 ḑile.

Va sĕ ḑică **pentru un simplu brad luat din munte, 30 de feciorĭ au sĕ plătéscă câte 29 fl. plus alţĭ 29 fl. cheltuelĭ, cu totul 899 fl. v. a.**

Etă, ce judecată sci sĕ aducă noul nostru solgăbirĕu Böjthe asupra poporului român, pentru a căruia batjocurire se vede că a fost anume trimis aicĭ. Poporul nostru, după multele păţanii din trecut, are atât de puţină încredere în forurile mai înalte, carĭ încă sunt constituite din duşmanĭ de-ai sĕi, încât *nicĭ unul dintre tinerii atât de crud pedepsiţĭ n'a aflat cu cale sĕ mai facă apel*, bine sciind, că n'au unde face!...

Dér pe când pentru 2—3 lemne Românii sunt atât de amar pedepsiţĭ, pe atuncĭ Ungurii din loc fiă-care îşĭ aduce la Crăciun brad pentru pomul lui de Crăciun. Nu i-a trăsnit însĕ prin minte solgăbirĕului sĕ pedepséscă pe nimenea dintre ei, căcĭ erau Maghiarĭ şi apoi „corb la corb nu scóte ochii“. Décă faţă de Ungurĭ s'ar aduce astfel de judecăţĭ, nicĭ 24 de óre n'ar mai rĕmâné în slujbă cel ce i-ar judeca.

Aşa se face dreptatea în ţéra stăpânită de Maghiarĭ! **Un june.**

Din dieta Austriei de jos.

In şedinţa de alaltăerĭ a dietei din Austria de jos, érăşĭ s'au iscat discusiunĭ vehemente cu privire la *Ungaria* şi relaţiunile ei cu Austria. Astfel după-ce s'a desbătut asupra altor cestiunĭ, veni la ordinea ḑilei proiectul comisiunei culturale a ţĕrei privitor la mĕsurile ce ar fi de luat *contra bólelor de vite.*

Dep. *Steiner:* Ḑice, că singur numai guvernul austriac este de vină, că, pe lângă tótă insistinţa veterinarilor (doftorĭ de animale), încă nu s'a luat nicĭ o mĕsură contra *ciumei de porcĭ.* In primavéra anului 1895 s'au importat sute de porcĭ din Ungaria, şi autorităţile austriace desvóltă fórte puţină energiă faţă cu autorităţile din Ungaria, a căror procedere e *neruşinată. In Ungaria cei mai marĭ mişei ajung la posturile şi onorurile cele mai înalte*, cum o dovedesce acésta afacerea fişpanului Miklos, care a defraudat mai multe sute de mii. (Vii aprobarĭ la Antisemiţĭ.)

Mareşalul ţĕrii contele *Auersperg-Traun*: Provócă pe vorbitor sĕ se modereze în espresiunĭ.

Dep. *Schneider*: A spus numai adevĕrul!

Dep. *Steiner* (continuând): Propune, ca după-ce cei mai conscienţioşĭ veterinarĭ nu pot face nimic în faţa raporturilor veterinare desolate din Ungaria, dieta sĕ voteze *neîncredere guvernului austriac* pentru că acesta a întrelăsat de-a lua măsurĭ contra ciumei de porcĭ.

Tot la acésta cestiune mai vorbiră deputaţii *Brenner* şi *Binder*, luând în apărare pe guvernul actual; după ei se sculă

Dep. *Dr. Lueger:* Ḑice, că *Ungaria e mai rea, decât un stat asiatic,* deórece nicĭ în Turcia şi nicĭ în Egipet nu se întêmplă, ce se întêmplă în ea. In Ungaria nicĭ nu esistă poliţia veterinară, ceea ce numai într'un stat maghiar şi jidan póte vedé omul. Nicĭ guvernul şi nicĭ dieta din Austria *nu cutéză* sĕ păşéscă contra Ungariei. Cu un stat, care în întréga sa organisaţiă este *putred*, n'ar trebui sĕ-şĭ facă de loc de lucru Austria. Când ai de a face cu un om, asupra caracterului căruia te îndoescĭ, trebue sĕ te *păzescĭ* fórte tare; dér Austria îşĭ lasă tóte buzunarele deschise înaintea Ungariei. Votéză pentru propunerea deputatului Steiner.

Dep. *Schneider*: Ḑice, că şi în aceste afacerĭ, ca şi în multe altele, câştigă numai *Jidanii din Ungaria.*

Guvernorul conte *Kielmansegg* se încércă a resfrânge atacurile contra guvernului austriac, şi propune respingerea propunerei lui Steiner.

In fine se procede la votare, şi propunerea deputatului Steiner se respinge cu 28 contra 26 voturĭ.

*

Tot în legătură cu cele espuse mai sus, amintim aci, că procuratura de stat din Viena a intentat deputatului *Lueger* proces pentru *ofensă la adresa guvernului*, şi a cerut dela dietă estradarea lui. Se scie adecă, că mai acum două sĕptĕmânĭ deputatul Lueger a ţinut o vorbire fórte fulminantă contra Ungariei şi contra guvernului austriac, pentru care acum procuratura l'a pus sub acusă.

SCIRILE ḐILEI.

— 20 Ianuarie.

Inaugurarea primei bibliotecĭ române ambulante, înfiinţată de comitetul din Braşov al Asociaţiunei, după cum am anunţat la timpul sĕu, s'a făcut Dumineca trecută în Feldióra, fiind de faţă ca delegat din partea comitetului d-l Gr. M a i o r, redactor şi membru în comitet. După un discurs viu aplaudat de popor, privitor la folosul şi însĕmnătatea cărţii românescĭ, d-sa a predat biblioteca în sémă Agenturei din Feldióra a Asociaţiunei, ér din partea acesteia a rĕspuns preşedintele sĕu, d-l paroch Iosif M i c u, printr'un discurs mai lung şi urmat asemenea de însufleţite urărĭ de „sĕ trăéscă“ la adresa comitetului din Braşov. După ce Agentura a ales pe membrul sĕu, d-l Achim *Constandin*, ca bibliotecar, plugarilor feldiorenĭ doritorĭ de carte li-s'au împrumutat din bibliotecă primele cărţĭ de cetit prin delegatul comitetului. Bucuria, ce 'i-s'a făcut poporului român din Feldióra, sperăm, că o vor avé în scurt timp şi locuitorii românĭ din celelalte comune ale comitatului nostru, numai décă Agenturile comunale ale Asociaţiunei vor fi harnice şi-şĭ vor face datoria, cum şĭ-au făcut'o anul trecut Agenturile din Feldióra, Herman etc. Frumosul început, ce s'a făcut în privinţa acésta la noi, vedem că e urmărit cu interes şi din partea mai multor ḑiare românescĭ. Asa „Românul“ din Bucurescĭ, vorbind despre „*bibliotecile ambulante*“ puse la cale de Românii Braşovenĭ, termină cu următórele cuvinte: „Acest îmbucurător început e de nepreţuit folos pentru cultura naţională a poporului român din Transilvania, dér *ar fi încă şi mai folositor pentru poporul nostru*“ (din România).

—o—

Uneltirĭ pĕcătóse. D-l Dr. Zosim *Chirtop*, advocat în Câmpenĭ, publică în „Tribuna“ o scrisóre către d l Iosif *Arieşanu* şi consoţii sĕi din Munţii apusenĭ, în care îi ia la întrebare, pentru-că au făcut sĕ circuleze şi sĕ se subscrie în Câmpenĭ, Ponorel, Vidra de jos şi Vidra de sus nisce proteste în contra presidentului Dr. Raţiu. D-l *Chirtop* întrébă: „cine au iniţiat, cine au subscris şi între ce împrejurărĭ aceste proteste, de-óre-ce eu şi mulţĭ din Munţii noştri suntem indignaţĭ... şi nu putem suferi ca D-vóstră cu politica D-vóstră de sobolĭ sĕ înveninaţĭ şi pătura poporului de rênd din Munţii noştri?“.. Se mai spune în scrisóre, că d. Ios. Arieşanu este unul dintre cei ce au luat parte la conventiculul din Braşov, îndemnat de d-l Brote, care i-a scris anume o ţidulă....

—o—

„Ardeleana“, institut de credit şi economii în Orăştiă, îşĭ va ţiné a X-a adunare generală în 20 Febr. n. c. In anul trecut a avut un profit curat de *21,513 fl.*; depunerile 628,462 fl.

—o—

Vênḑarea bunurilor statului în loturĭ la ţĕranĭ. Ministrul român al domeniilor a propus un proiect de lege modificător al legei din 1889 relativ la vênḑarea bunurilor statului în loturĭ. Prin noul proiect se delătură loturile de 10 şi 24, păstrându-se numai cele de 5 hectare. Acéstă mĕsură era de lipsă faţă cu puţina întindere de moşii ce-o mai are statul român în raport cu imensa cerere a acelor pămênturĭ. Dela 1864 şi până astăḑĭ statul a vêndut 2,190,000 hectare, pe care s'au împroprietărit 515.000 ţĕranĭ. Din aceştĭ 515.000 ţĕranĭ, 100000 posed *nuami câte o jumĕtate de hectar*, cu alte cuvinte aprópe nimic. După óre-carĭ preţurĭ aproximative sunt alţĭ 100,000 de sătenĭ *în momentul de faţă*, carĭ *nu au nicĭ o palmă de pàment.* Er stocul întreg de care mai dispune statul din moşiile sale, se urcă la cifra de 400,000 hectare. Pe acéstă întidere de pămênt insĕ nu se mai pot împropiretărì decât aprópe 100,000 de locuitorĭ, a 5 hectare lotul.

—o—

Avis publicului român! Adunarea generală a „Casinei române“ din loc se va ţine mâne, Dumineca în 21 Ian. v. la 3 óre p. m., la care se invită On. domnĭ membri. — *Comitetul.*

—o—

Programa concertului aragiat de tinerimea română din Cluşiu în 3 Febr. n. 1896 este următórea: 1) *Vidu:* „*Serenadă*“, corul tinerimii; 2) *Mendelsohn*: Aria din „*Paulus*“, cântare solo, d-l Isaia Popa; 3) *Eminescu*: Fragment din *Satira* III, predată de d-l Aurel *Ciortea*, stud. în filo.; 4) Weber: Aria din „*Robin des bois*“, cântare solo, de d-ra Silvia *Tàmaş;* 5) *Chopin:* „*Ballada*“ F-mol, piano solo, de d-ra Anna *Popp;* 6) a., Dima: „*Mieḑul nopţii*“, romanţă, b., *Schulmann:* „Doi granadirĭ“, cântare solo, d-l Isaia *Popa*; 7) a., Godard: „*Berceuse*“, b., Popper: „*Tarantella*“ violoncello, d-ra Leontina *Gärtner*; 8) *Porumbescu:* „*Eurna*“, corul tinerimii.

—o—

Cununia. D-l *Laurian Voda*, absolvent de teologiă, fiiul d-lui paroch Andreiŭ Voda din Ormenişul de Câmpiă, se va cununa cu d-şóra *Maria Popşor* Dumineca în 9 Februarie n. c. în biserica română gr. cat. din Ormeniş. — Adresăm tinerei părechi şi părinţilor felicitările nóstre cele mai sincere!

SCIRI ULTIME.

Petersburg, 31 Ianuarie. Ḑiarele rusescĭ anunţă, că botezarea prinţului Boris în religia ortodocsă este hotărîtă şi că Ţarul Rusiei *a şi primit sĕ fiă naşul lui.*

ţelegere proverbială. Insĕ în 1876, urmând arondarea nouă a comitatelor, districtul nostru încă a fost desfiinţat şi aşa schimbându-se lucrurile mai spre rĕu, era temere, că afacerea edificărei unei bisericĭ românescĭ nicĭ nu se va mai puté aduce pe tapet.

Dér în anul 1883 se convocă totuşĭ o adunare a credincioşilor gr. cat., în care unanim se hotărì lucrarea unui plan pentru noul templu. La vorbirile fruntaşilor inteligenţĭ, poporul promite tot ajutorul pentru ajungerea scopului.

In 1885, fiind planul gata şi aprobat din partea V. ordinariat gr. cat. din Gherla, s'a pus pétra fundamentală a bisericei frumóse, cu două turnurĭ. Credincioşii au dat înşi-şĭ materialul de pétră, în natură, au săpat fundamentul şi au plătit întreprindĕtorului Alesandru Chereches din Baia superioră suma de 28.115 fl., sumă destul de considerabilă dela o comună ca Şomcuta.

Fiind tocmai în curgere despăgubirea pentru regalii, Românii s'au învoit sĕ dăruéscă partea cuvenită lor pentru biserică din acea sumă, dér aşa, că cei cu sumele mai marĭ au pretins, că după sumele solvite sĕ fie statorite şi locurile lor de stat în biserică. Curatorii: Andreiu Medan, Nicolau Nilvan, Vasiliu Dragoşiu, Dr. Victor Marc, Vasiliu Buda, Teodor Blaga şi Eliă Pop au fost dela început până în fine în contra *stătuşiurilor* în biserică, motivânduşĭ părerile cu aceea, că în casa lui Dumneḑeu nu se cuvine sĕ se ivéscă între ómenĭ măcar umbra vreunei deosibirĭ după rang, avere şi mărire. Insĕ au fost maiorisaţĭ, şi aşa s'au hotărît staturĭ în biserică în proporţiune după sumele solvite şi induse anume în cartea destinată spre acest scop. Fie-cărui credincios se va da un libel, subscris de antistiă bis. şi provĕdut cu sigil, cu nr.-ul protocolului, cu suma solvită, cu nr.-ul scaunului şi a tovărĕşiilor, cu carĭ şéde într'un scaun fiind câte şése persóne în un scaun; bărbaţii de-a stânga, ér muerile de-a drépta. In scaune vor avé drept pentru tot-déuna a şedé numai câte un bărbat şi câte-o muiere din familia, în al căreia posesiune va fi libelul.

Edificarea s'a început sub păstorirea părintelui prot. Atanasiu Cotoţiu, fiind curator prim. Paul Dragoşiu, — s'a continuat şi finit sub energicul prot. Ioan Serb, fiind curator prim Iosif Pop, cons. reg., fost vice-căpitan prim, ablegat dietal, adv. etc. In 1892 a fost biserica sfinţită prin delegatul cons. Ioan Papiu, cu o solemnitate rară şi asistinţa a mii de ómenĭ.

Desfiinţându-se Chioarul, astăḑĭ opidul Şomcuta-mare împreună cu alte 40 comune din jur forméză politicesce Cercul Şomcuteimarĭ fiind protopretor Vasiliu Indre, (Acum nu mai este. Red.) ér pretor Augustin Szabo. In Şomcuta avem astăḑĭ: Proto-pretură, Judecătoria reg. cerc., percept. reg., carte funduară, Casă de păstrare Chiorană, Protopop gr. cat. rom., Pleban rom. cat., Rabin evreesc, gendarmeriă, Spital, finanţĭ, staţiune telegrafo-postală, gara căii ferate Carĕi-Şomcuta, têrg de sĕptĕmână, 4 têrgurĭ de ţéră peste an, şcóla gr. cat. română de băieţĭ şi cea de fetiţe, şcóla de stat, asil de copii, morĭ cu vapor, maşină de firez etc.

In present statistica Şomcutei e următórea: Case sunt 456, suflete 2029, dintre carĭ: Românĭ 1246, Maghiarĭ 273, Evrei 510. Numirea de *Districtul cetăţii de petră*, se trage dela cetatea veche ce a fost zidită pe vêrful unui promontoriu, aprópe de comunele Butésa şi Berchezóia, 2 óre cale dela Şomcuta. Ruinele acelei cetăţĭ se vĕd şi astăḑĭ, dér timpul, când s'a edificat, nu se scie. Póte sĕ fiă chiar de pe timpul cneziatelor, orĭ póte al Romanilor celor vechĭ, fiind o fortăréţă natural întărită în trei părţĭ de rîul Lăpuş şi servind spre apărare în contra invasiunelor. Din bĕtrânĭ se spune, că acésta e cetatea „*Racolţi*“, póte că din motivul, că sub domnia acestuia a fost folosită acéstă cetate mai în urmă ca loc de închisóre politică.

Emblema Chioarului a fost *şoimul*, o pasĕre, pe piscul unui munte stâncos.

Şomcuta in specie şi Chioarul în genere au însemnătate şi pentru multele familii române cu drepturĭ nobilitare, câştigate sigur prin bravurĭ pe câmpurile de luptă pentru apĕrarea patriei precum şi pentru bărbaţii însĕmnaţĭ, ce au dat din sînul lor némului şi patriei, cum au fost: Episcop *Ioan Bob*, *Ioan Lemeni*, Metropolitul Dr. *Ioan Vancea*; eroul resolut din 1848 *Ioan Buteanu; George Bariţiu, Sighismund Pop* şi alţĭ bărbaţĭ de litere, profesorĭ, legiscĭ, diregĕtorĭ, ba şi eroi ca *Pintea Viteazul* etc.

HIGIENA.

Câte-va cuvinte despre Pneumoniă séu aprindere de plămânĭ.

(Fine)

La începutul bólei, când durerile sunt marĭ şi bolnavul are junghiŭ, este bine a pune o visicătóre, pe care o va ţiné 2—4—6 până la 8 óre, ér îndată ce o va lua, sĕ se tae beşica, ce o face visicătórea, şi în urmă sĕ se ungă acel loc cu vaselină, séu în lipsă de vaselină, cu unt próspĕt, şi sĕ o lege bine; sĕ se stórcă bine apa din beşică, care o formézá visicătórea. De regulă locul, unde trebue sĕ se pună visicătórea, este în spate séu pe piept, în partea de jos, orĭ în drépta séu în stânga.

Apa rece obicĭnuită (bine înţeles, nu prea rece) se póte permite bolnavului sĕ bea fără nicĭ o piedecă, cu tóte că medicii cei vechĭ opriau de a-o da bolnavului de aprindere de plămânĭ.

Afară de acestea, bolnavul trebue ţinut într'o temperatură potrivită. Atmosfera camerei sĕ nu fiă mai caldă de cât până la 14°—15° Réaumur; vara însĕ sĕ nu bată sórele în camera bolnavului, şi este cel mai bun lucru a aerisa camera diminéţa şi séra prin pulverisaţiă (stropire) cu acid carbolic 4 grame la 100 grame apă; în casul însĕ, când în localitate nu se găsesce farmaciă, spre a cumpĕra acid carbolic, se póte înlocui acesta prin oţet bun de vin, în care se va pune puţină zamă de usturoiŭ (aiŭ), care se va turna pe o cărămidă bine arsă în foc; acesta este un bun mijloc de a înlătura microbii, carĭ în timp de bólă şi-ar puté găsi un bun sălaş.

Décă bolnavul are stomacul încărcat, adecă nu are scaun, atuncĭ 'i se va da un purgativ, ca: olei de recină 30 grame; séu un pahar de apă de Buda luat diminéţa. Frigurile se împuţinézá prin luare de sulfat de chinină amestecat cu antipirină, séu cu phenacetină: un gram de sulfat de chinină şi un gram de antipirină séu phenacetină împărţit în douĕ, din care sĕ se ia un praf diminéţa şi unul séra; bine înţeles, că acésta este dosa (cantitatea) ce trebue a se da unui bolnav în etate; pentru copii însĕ dosa variază.

Bolnavului 'i se va da în fiă-care ḑi de treĭ-orĭ câte-o céşcă mică cu cognac bun séu spirt de vin, care are mare influenţă asupra pneumoniei. Când însĕ căldura bolnavului este prea mare şi pulsul asemenea mărit, trebue a se lua dela farmaciă un medicament prescris de medic.

In fiă-care ḑi de douĕ orĭ, diminéţa şi séra, 'i se vor face bolnavului fricţiunĭ (trăsăturĭ) peste tot corpul cu oţet aromatic, séu cu spirt bun rafinat, în care se va pune sare mĕruntă. Se vor pune într'o sticlă cam 500 grame spirt bun rafinat,— şi 100 până la 150 grame sare mĕruntă, se va astupa bine sticla, apoi se va pune la un loc cald, unde va sta 2 séu 3 ḑile, în urmă se va străcura bine, ca sĕ nu trécă sarea; şi se va întrebuinţa în fricţiunĭ.

'I se va da bolnavului de 4 orĭ pe ḑi un ceaiŭ (tea) căldicel cu mărgăritar, în care se va pune puţin lapte dulce şi zahar.

O altă metodă practică şi bună este a se pune pe tot pieptul şi mai cu sémă pe partea unde are junghiul, o cataplasmă de brânză de vacă, care brânḑă sĕ se frământe cu zĕr până ce se va face o alifiă fină. Acésta cataplasmă se va pune pe tótă partea pieptului unde bolnavul simte durere. Asemenea sĕ se ia sĕ bee în fiă-care ḑi séra şi diminéţa câte o linguriţă de unt de lemn, acésta sĕ se urmeze 3—5 şi 6 ḑile regulat. Sĕ se acopere piciórele cu un ştergar, care se va muia în apă cu oţet; apa se fiă căldicică, aşa cât bolnavul póte sĕ sufere; asemenea se mai pot întrebuinţa cataplasme calde de florĭ de fĕn, carĭ se pun la picióre.

Pentru a se scóte flegma, este bine a se lua câte-un ceaiŭ de câte 3—4 orĭ pe ḑi compus din florĭ de soc (sambucus), muşeţel (camomila), códa şoricelului (milefolium), chimen şi pelin (absinth), acest ceaiŭ se face odată puind florĭ de soc amestecat cu muşeţel; altă-dată muşeţel cu códa şoricelului; altă-dată códa şoricelului cu chimen şi cu pelin, şi aşa se urmézá timp de 10—12 ḑile.

Sciind dér, cât de periculósă este pneumonia, trebue sĕ îngrijim fórte bolnavul şi sĕ nu negligiăm bóla; décă însĕ se presintă complicaţiunĭ, nu trebue întârḑiat de-a chiăma un medic; pentru că tóte aceste mijlóce, ce noi le specificăm aicĭ, nu sunt de cât numai pentru o pneumoniă fără complicaţiunĭ şi lucrărĭ pregătitóre până la sosirea medicului.

După ce bolnavul s'a făcut bine, trebue în tot-déuna sĕ pórte pe corp o flanelă; cele mai bune flanele sunt acelea ale D-rului Jäger.

Bolnavii, carĭ s'au făcut bine, trebue sĕ aibă o hrană fórte tonică (împuternicitóre), vor bea vin bun vechiŭ la masă, în decursul ḑilei vor bea lapte dulce cât se póte de mult, vor umbla câte puţin în aer curat, dér sĕ nu se ostenéscă, căcĭ atuncĭ este fórte periculos; sĕ nu bea nicĭ un fel de beuturĭ recĭ, căcĭ prin acestea se agravézá bóla.

Aşa dér, în resumat, vor avé sĕ ducă o viéţă după tóte mĕsurele igienice, căcĭ alt-fel sunt predispuşĭ la cea mai mică răcélă a deveni tuberculoşĭ (ofticoşĭ).

Prof. Dr. Elefterescu.

Adunarea şi conservarea plantelor.

(Fine.)

De la arborei séu arborĭ sĕ adună numai ramurĭ cu frunḑe, florĭ şi fructe şi câte o bucată din cója lor. Unele plante au la partea de jos alt-fel de frunḑe ca la cea de sus; sĕ vor aduna amêndouĕ felurile. Asemenea la plantele, carĭ au douĕ felurĭ de florĭ, ca la răchiţĭ, plopĭ (plante monoice şi dioice), sĕ se adune amêndouĕ felurile de florĭ.

Décă voim sĕ avem o colecţiune de plante rânduită în mod mai sciinţific, trebue sĕ aşeḑăm plantele, într'o anumită ordine, după asĕmĕnările, ce au între ele. Ast-fel s'a obicĭnuit a sĕ ordona plantele după numĕrul firelor galbine (ale staminelor), ce sĕ află în flórea plantei, séu după asĕmĕnările frunḑelor, etc. şi aşa s'au format deosebite grupe numite ordine, familii, subclase séu clase de plante.

Fiă-care plantă de sine sĕ numesce *individ*. Toţĭ indivizii aceleiaşĭ plante, carĭ sĕ asémĕnă aşa de mult între dênşiĭ, ca şi când ar fi următorii imediaţĭ al aceluiaşĭ individ, formézá o *speciă*.

Décă sĕ observă la o speciă micĭ deosebirĭ, carĭ rĕmân statornice şi la următorii lor, atuncĭ avem a face cu *varietăţĭ*. Garófa, de exemplu, este un individ; tóte felurile de garófe formézá o speciă; garófele însĕ, unele au flórea albă, altele roşă, altele pestriţe: acestea sunt varietăţĭ.

Mai multe specii carĭ, deşi sĕ deosebesc, au multe asĕmĕnărĭ bătĕtóre la ochĭ, ast-fel că aparenţa lor totală ne face sĕ le recunóscem ca înrudite, formézá la olaltă un *gen*; aşa, mărul şi pĕrul sĕ ţin de acelaşĭ gen numit *pirus*.

Mai multe genurĭ, carĭ sĕ asémĕnă prin anumite caractere formézá o *familiă*; ast-fel, mazĕrea şi fasolea, carĭ sĕ asémĕnă în caracterele lor principale, mai ales în fruct, sĕmênţă şi flóre, formézá o familiă (papilionacee).

Décă mai multe familii sĕ asémĕnă prin aceleaşĭ caractere, formézá un *ordin*. Ordinele sĕ aşeḑă în *clase* şi clasele în *tipurĭ*.

Aşeḑarea plantelor, după ce le-am determinat şi le-am aflat numele şi grupa de care sĕ ţin, sĕ numesce *clasificare*. După o clasificare óre-care sĕ aşeḑă plantele în colecţiune séu herbar.

Sunt douĕ clasificărĭ mai însĕmnate: *clasificarea artificială* séu *sistemul lui C. Lineé* şi *clasificarea naturală*, séu *metodul lui Jussieu*. La cea d'intâi se ia în considerare numĕrul staminelor din flóre; la cea din urmă, asĕmĕnările generale ale părţilor plantelor.

Pentru a uşura, adunarea şi aşeḑarea plantelor, scriitorul acestor rêndurĭ a aranjat anume un herbar, care am speranţa, că póte fi de mare folos celor ce doresc sĕ se ocupe cu adunarea plantelor din ţinutul în care trăiesc. Pe lângă cólele de lipsă pentru lipirea plantelor uscate, rênduite pe familii, herbarul conţine 340 etichete cu numele tipărit a 340 plante, în limba română şi latină, apoi o cărticică, care cuprinde instrucţiunea mai amĕnunţită pentru adunarea, uscarea şi aşeḑarea plantelor în herbar, precum şi un catalog de cele mai însemnate plante înşirate pe familii.

Valórea unui herbar atérnă: a) de la numĕrul speciilor şi a genurilor de plante; b) de la avuţia singuraticelor esemplare din fiă-care speciă, în felurite forme şi deosebite ţinuturĭ; c) de la importanţa plantelor din punct de vedere al desvoltării lor. Acésta din urmă este cea mai interesantă, însĕ şi cea mai grea, deórece trebue cine-va sĕ aibă cunoscinţe temeinice de fisiologia şi desvoltarea plantelor.

Sĕ pot face şi colecţiunĭ de părţĭ singuratice de plante, cum de tulpinele arborilor şi arboreilor, de florĭ de fructe, de sĕmênţe şi altele.

(„Amicul Tinerimei“).

I. Moisil.

ECONOMIA.

Insoţirile séu tovărăşiile economice.

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi şi la durere,
Unde-s doi puterea cresce
Şi duşmanul nu sporesce.
Alexandri.

Rĕsunetul cuvintelor de mai sus ne vine tot-déuna în minte, când vedem, că un om singur nu e în stare a-şi face lucrurile sale cum se cade. Chiar Inaltul Ziditor, după ce a făcut pe Adam a ḑis: „Nu e bine sĕ fiă omul singur, ci sĕ-i facem lui o soţiă, care sĕ-l ajute la bine şi la rĕu“, şi ast-fel a făcut pe Eva.

Acestea ar fi pe scurt datele mai însemnate asupra opidului Şomcuta-mare şi a Chioarului, carĭ date însĕmnându-le încă mai pe larg ca aci în cartea curatorului, le lăsăm urmaşilor din ném în ném spre pomenire bine plăcută şi ca sémn de iubire frăţéscă şi creştinéscă între sine ca Românĭ, trăind pururea în armoniă, iubindu-se şi ajutându-se împrumutat în bine şi în rĕu, după cum poftesce Dumneḑeu, religia nóstră, némul nostru românesc şi binele de obsce.

Şomcuta-mare, 1895.

Eliă Pop,
cantor, învĕţ., pens. şi not. sen. scol. şi curatoratului.

Mamă, unde-i Joiana?!

M'am fost dus cu grâu la móră, unde era multă lume, între care şi Petre Hurlup din Aluniş, care povestea şi lumea asculta la el. Etă cam ce spunea el.

Lelea Nastasie a rĕmas de harnicul ei bărbat, de Tóder Griga cu 2 copii, un fecioraş ca de 6 anĭ şi o fetiţă ca de 4 anĭ. Până a trăit Tóder Griga, tot în nĕcas a fost biata muere, că el a fost un bĕutor becisnic, de nu l'ai fi săturat de vinars nicĭ când ar fi curs vale, ca Mureşul. Acum, deşi sĕracă şi nĕcăjită, cu 2 copii, dér baremĭ bătută şi alungată dela casă nu era, şi din lucrul mânilor ei aduna atâta, cât sĕ aibă cu copiiĭ ei cu ce trăi de pe o ḑi pe alta. Averea, câtă pustiă o avuse sĕ grăbi Tóder Griga sĕ o prăpădi până trăi, ca nu cumva lelea Nastasie sĕ rĕmână cu bine şi cu bogătate şi sĕ-i sburde mintea după măritiş.

Cu un ghimp la inimă însĕ murĭ Tóder Griga, şi acesta din causă, că ḑestrea muerii nu o putu toca tótă, că era scrisă pe socrii şi numai în folosinţă 'i se dăduse. Altcum ce avuse el: locurĭ, viă, vite, tóte le tocase, ba şi vitele de ḑestre le vênduse şi beuse, încât, când murĭ el, nu era códă de vită în ograda lui, ér din averea lui nemişcătóre singură casa în mijlocul unei grădinĭ neîngrădite sta ca o gâscă într'un picior.

Dér tata Nastasiei, de milă cătră ea şi cătră copiiĭ ei, se milostivi şi le dărui o juninca, îndată ce se vĕḑu scăpat de odorul de ginere, care, de-ar fi sciut, că muierea lui o are, dóră din gropă s'ar fi sculat sĕ o ia şi sĕ o ducă la jupânul Burăla.

Şi din juninca se făcu vacă, şi da lapte mult şi bun, şi lelea Nastasie avea ce mânca cu copilaşii ei. Copii o numiau „Joenuca nóstră“, că o chiăma Joiana, fiind-că o fĕtase într'o Joi.

Dómne mult se mai bucurau copiiĭ, când venia Joiana din câmp, cu ugerul plin de lapte; voioşĭ mai povestiau ei despre bunătăţile vacii, mult sĕ jucau ei de-a vacile: feciorașul se făcea vacă şi striga tot „mu, mu“, ér fetiţa se făcea viţel şi făcea şi ea „mu, mu!“, cum auḑia, că face viţelul Joenei. Şi adunau copiiĭ iérbă din grădină şi dau viţelului şi aşteptau şi pe Joiana cu cotarca plină de érbă verde. Er séra, când o mulgea mă-sa, sta băieţii ca doi cucĭ lângă mumă-sa, pân'o mulgea, apoi căpĕtau fiă-care câte-un pahar de lapte próspĕt, şi erau fericiţĭ. Un lucru nu le plăcea lor: de ce adecă lelea Nastasie mulgea pe Joiana diminéţile, până nu se sculau ei? Dér lelea Nastasie îĭ mângâia: lăsaţĭ, că mânĭ diminéţă voiŭ spune ciurdarului sĕ nu scótă vacile până vĕ veţĭ scula voi! Şi ei credeau, şi erau fericiţĭ, ér lelea Nastasie încă era fericită vĕḑênd voia bună a copiilor ei; mai uitase de năcasurile, ce le-a tras cu Tóderul ei.

Dér bine a ḑis, cine a ḑis, că omul nicĭ când sĕ nu se prea încrédă! Aşa o păţi şi lelea Nastasie. Când era ca întinerită, când avea tot ce-i trebuia ei şi la cei doi copii ai ei, când era Joiana mai frumósă, cólea spre tómnă, cu pĕrul înspicat ca căprioríle, atuncĭ 'i se bolnăvĭ rĕu copila. Ea, veḑĭ bine, chiămă baba, întrebă pe popa, ba chiar şi la fĕlceriul s'a dus cu copila, pân' la oraş a dus'o şi adus'o în braţe. Er fĕlceriul i-a spus, că sĕ nu se sparie, că i-a trece, numai sĕ-i dea mereu sĕ bea lapte dulce, acela sĕ-i fiă şi mâncarea şi bentura, alt-ceva nimic. Şi se mângâiă biata femeiă de spusele doftorului, că babele rĕu o spăriaseră; ele ḑiceau, că copila are gălbinare négră, din care bólă rar om scapă.

Şi merse biata muere aţă acasă dela doftor, punêndu-şi în gând, că de se însănĕtoşézá copila, pe lângă florenul, ce l'a dat doftorului, sĕ-i mai ducă şi 2 pui şi baremĭ 20 de ouĕ, de cinste.

In modul acesta ni-se înfățișéză prima familiă, dela care scim, că se trage tot némul omenesc. Dér la început trebuințele și lipsele omului și ale familiei erau de tot mărginite, și așa el și-le putea acoperi și numai singur séu în societatea membrilor familiei sale, după cum și-le acopere și astădĭ omul sĕlbatec și nomad, (care adecă n'are locuință statornică).

Indată ce însĕ omul nomad a simțit trebuința de a se așeḑa statornic într'un loc, făcêndu-șĭ case și alte zidirĭ economice, s'a vĕḑut silit a se însoți și tovărĕși cu mai mulțĭ laolaltă, ca cu puterĭ unite sĕ-șĭ pótă duce în deplinire mai bine nu numai lucrurile sale, ci sĕ se pótă apĕra cu succes și de năvălirile dușmane. Ast-fel s'au format satele, orașele, cetățile dintr'un stat, care cu ajutorul locuitorilor sĕi s'a putut apăra nu numai înlăuntru, ci și înafară.

Sĕ ne închipuim un om singur, séu chiar cu familia lui, aruncat de sórte într'un loc pustiu. Óre putéși-ar el acoperi tóte trebuințele vieții sale așa bine și ușor, precum și-le acopere în societatea altor ómenĭ? — Nicĭ de cum! deórece el ar avé lipsă sĕ lucre un timp óre-care numai pentru ca sĕ-șĭ pótă face uneltele de casă și vasele de bucătăriă, apoi alt timp pentru pregătirea vestmintelor și a încălțămintelor sale etc.

In societatea omului civilisat lucrul se împarte și fiă-care om are sĕ sĕvêrșéscă numai un fel de lucru pe care îl scie mai bine și cătră care se simte mai atras. Ast-fel vedem pe unii lucrând pămêntul pentru ca sĕ pótă cresce bucate din el, pe alții îi vedem lucrând la feluritele manufacturĭ, cum sunt industriașii, ér pe alții îi vedem mijlocind schimbul productelor, precum sunt negutătorii.

In timpurile mai vechĭ, dér cu deosebire la vechii Indienĭ, nu era ertat, ca sĕ trécă un om dela plugărit, de pildă, la industriă, negutătoriă, ostășime séu preoțime, fiind acéstă trecere oprită aspru și prin lege; astădĭ însĕ fiă-care om se póte ocupa cu orĭ și ce, cácĭ nime nu-l mai opresce.

Vedem, că nu numai la sate, printre plugarĭ, se așéḑă și mulțĭ alții, carĭ nu se ocupă cu lucrarea pămêntului și cu crescerea vitelor, ci și pe la orașe. Toțĭ aceștĭ ómenĭ într'un mod séu altul devin de neapĕrată trebuință unii pentru alții, precum sunt: rotarii, faurii, mĕsarii, zidarii și alții, pe lângă carĭ se mai simte și trebuința de preoțĭ, învĕțătorĭ, notarĭ, judecătorĭ, diregĕtorĭ, negutătorĭ, crâșmarĭ și alții.

Din cele spuse până aci se vede, că fiă-care clasă a societății omenescĭ are trebuință și de alte clase de ómenĭ, cu carĭ sĕ se pótă ajuta împrumutat. Așa plugarul, de pildă, are lipsă de faurĭ, rotarĭ și alții, carĭ sĕ-i facă și repareze uneltele economice, sĕ-i schimbe productele etc.; tot așa celelalte clase ale societății au lipsă de plugar, ca sĕ șĭ pótă cumpĕra dela el bucatele și celelalte mijlóce de traiŭ.

Inainte de asta numai cu 40—50 de anĭ, plugarii pe la noi nu simțiau lipsa atâtor unelte de economiă ca acum; ei arau și grăpau pămêntul cu plugurĭ și grape de lemn, aveau carĕle neferecate, săpau numai cu sapa de mână și pe mulțĭ îi cuprindea mirarea, când auḑiau dela câte-un ostaș bĕtrân venit de prin Germania și Francia, că pe acolo sunt plugurĭ și grape întregĭ de fier, carĕ ferecate, mașinĭ pentru sĕmĕnatul și săpatul cucuruzului, pentru cosit, secerat, îmblătit, vênturat, sĕmĕnatul grâului și altele.

Astăḑĭ am ajuns, ca sĕ vedem mașinile și uneltele numite întroduse și pe la noi și încă chiar și de cătră plugarii cu mai puțin pămênt, căcĭ și aceștia au simțiț trebuința de a-șĭ cumpĕra plugurĭ de fer, grape cu colțĭ de fer, de a-șĭ fereca carĕle, de a-șĭ cumpĕra mașinĭ pentru sĕmĕnatul și săpatul cucuruzului. Și fiind-că tóte acestea au costat banĭ mai mulțĭ ca cele vechĭ, așa s'a vĕḑut silit și micul plugar a se opinti tot mai mult ca în trecut, ca pe lângă alte cheltuelĭ economice sĕ pótă scóte din pămênt încă și prețul acelor unelte atât de bune și spornice la lucrat.

Mulțămită acestor unelte și mașinĭ spornice de lucru, plugarii noștri au ajuns astăḑĭ ca sĕ pótă produce de dóuĕ-orĭ mai mult, de cum producea înainte de asta cu 40—50 de anĭ. Așa putem vedé acum și pe micul plugar cultivând, cu ajutorul mașinilor pentru sĕmĕnatul și săpatul cucuruzului, dela 8—10 carĕ de cucuruz pe an și încă numai cu ajutorul membrilor familiei sale, pe când până nu erau mașinele, abia puteau produce cei mai bogațĭ atâta; se și ḑicea atuncĭ despre plugarĭ, „ca cu lucrătorii adună, cu lucrătorii își mănâncă cele adunate“.

Mașinile pentru sĕmĕnatul și săpatul cucuruzului, plugurile de fer și celelalte nu sunt așa scumpe, ca sĕ nu și-le pótă procura și numai plugarii singuraticĭ; cele pentru sĕmĕnatul grâului și îmblătit, fiind însĕ mai scumpe, nu se pot procura decât de cătră marii proprietarĭ de pămênt séu și de cătră cei mai micĭ, însoțindu-se mai mulțĭ laolaltă.

Mașinile de îmblătit și trierele, ce-i drept, se pot procura și de cătră plugarĭ singuraticĭ, deórece cu ele se póte lucra timp mai îndelungat și așa proprietarul acelora nu numai că se póte despăgubi de prețul depus în ele, ci în tot anul póte sĕ-i rĕmână și óre-care venit curat.

Nu tot așa stă lucrul cu mașinile pentru sĕmĕnatul grâului! Acestea fiind mai scumpe, micul plugar nu și-le póte procura, deși ar avé lipsă și el de ele în tot anul, ér de a-le procura ómenĭ singuratecĭ încă nu se prea plătesce, deórece sĕmĕnatul se face de-odată și în decurs de o sĕptĕmână orĭ douĕ, ér după aceea nu mai are ce face cu mașina până la anul. Dér fiind-că cu aceste mașinĭ se crută mai jumĕtate din sĕmênță, ba și holdele se fac mai frumóse, mai marĭ în spic și la bon, așa întroducerea lor este totușĭ de neapĕrată trebuință și în economiile mai micĭ.

Tot de așa mare trebuință și pentru economiile mai micĭ sunt mașinile pentru tăietul paelor, cu carĭ s'a adeverit, că se crută fórte mult fên, a căruia lipsă se simte tot mai tare din an în an.

Așa stând lucrul, vor înțelege fórte ușor iubiții noștri cetitorĭ, pentru ce am pus în fruntea acestui articol cuvintele: „Unde-i unul nu-i putere“, vor înțelege, că trebue sĕ se însoțéscă câte doi și mai mulțĭ la olaltă, pentru ca sĕ-șĭ pótă procura mașinele neapĕrat de lipsă la economia câmpului și a vitelor, ca ast fel ceea ce unul singur nu e în stare sĕ facă, sĕ pótă face câte doi și mai mulțĭ „cu puterĭ unite“.

Spre scopul acesta legea și îngădue, ca economii din țéră sĕ se pótă însoți în anumite „tovărĕșii agricole“, pe lângă „statute“ aprobate de stăpânire. Membrii acestor tovărĕșii plătesc odată pentru totdéuna o tacsă fundamentală de 10 fl. și un florin tacsă de înscriere, care se adaugă la fondul de reservă; ei au dreptul apoi de a puté folosi în cinste tóte mașinele societății. Pe unele locurĭ tovărĕșiile acestea mai primesc și câte-un ajutor dela comitat pentru procurarea de mașinĭ, sĕmênțe séu alte unelte economice.

Tovărĕșiile numite se conduc de cătră un president, vice-president, secretar, cassar, inspector de mașinĭ și încă alțĭ doi membri, carĭ se aleg din sînul lor pe timpul de trei anĭ. Pentru înființarea unei atarĭ tovărĕșii se recer cel puțin 12 membri; când aceștia nu mai voesc sĕ susțină societatea, acésta se desființéză prin tribunal, care pune apoi mașinile și celelalte unelte ale ei în lichidare (vênḑare).

In comitatul Sibiiului s'au înființat mai multe tovărĕșii de acestea și am aflat, că ele au o influință fórte binefăcĕtóre asupra mersului economic din comunele respective. De aceea atragem luarea aminte a plugarilor noștri asupra acelora, sfătuindu-i cu tot adinsul, ca pe unde numai pot, și-i iértă împrejurările locale, sĕ înființeze nesmintit asemenea tovărĕșii, căcĭ ele sunt de un folos neprețuit pentru economia de câmp și vite.

I. Georgescu.

Strigăturĭ,

Audite dela poporul român din Grind.

Cine jócă și nu strigă
Face-'i s'ar gura pungă,
C'așa-i jocul românesc
Cu strigăt ardelenesc,
C'așa-i jocul pe la noi
Cu strigăturĭ de flăcăi.

*

Nu gândi, mândro, gândi
Că, ca tine n'or mai fi,
Că nu-i lumea ca și-odată
Ḑece feciorĭ la o fată,
Că-i lumea ca une-orĭ
Ḑece fete la-un fecior.

*

Câte mândre-'am avut eu
După tóte-'mĭ pare rĕu,
După una mi-e mai jele
C'a sciut vorbele mele
Și de bune și de rele.

*

Frundă verde solz de pesce
Vai de cela ce iubesce
Nicĭ nu móre, nicĭ trăesce
Numai cât se nĕcăjesce,
Cine are numa-un dor
Trăesce 'n lume ușor,
Eu am douĕ dorurĭ grele:
Dorul meu și-al mândrii mele.

*

Câtu-i țéra ungurescă
Nu-i ca fata românéscă
Cu brâu roșu ea se 'ncinge
Inima după ea'țĭ plânge
Până pe lume trăescĭ
Tot Română sĕ iubescĭ.

*

Vai mândruțo gura ta
De-aș bea-o cu lingura
Nu m'ași puté sătura.
Rele-s, Dómne, frigurile,
Da-s mai rele dragostile,
Că de frigurĭ te lipsescĭ
Da de dragostĭ nebunescĭ

Dér când ajunse acasă, obosită de cale și de greutate, dete peste alt nĕcas: copilul sbiera cât îl lua gura: Mamă, ni-au dus pe Joiana cu vițel cu tot. Ér copila, care păn' aci dormì dusă, se tredi în larma frate-s'o și începù a striga și ea: Mamă, unde-i Joiana?

Ea sta înmărmurită și nu scia ce alege din spusa copilului. Atuncĭ nimerì lelea Ancuța, mama lelei Nastasie, tot plângând, și ea și-i spuse, că uite Jidanul a venit cu primarul și cu notarul și-au dus vaca, ci că Tóder ar fi rĕmas dator la Jidan 15 fl., pentru beutură, și primarul i-a facut legea, ca sĕ țină pe Joiana până i-a duce banii, — că dóră muierea trebue sĕ plătéscă pentru bărbat și bărbatul pentru muiere.

Când audì lelea Nastasie vestea asta zdrobitóre, sta sĕ lase copila din brațe și sĕ se arunce ca o lupóie turbată până la Jidanul și tótă sĕ-i smulgă barba; dér aducêndu-șĭ aminte de bóla copilei și de ce-i spuse fălceriul, se stăpânì și cu ochii scăldațĭ în lacrĕmĭ ḑise: Du-te, mamă, și-mĭ adă o lécă de lapte dulce dela dumniata, că al meu s'o fi sĕrbeḑit de aḑi diminéță, că cu Joiana vom mai vedé noi ce va fi, mi a spus doftorul, că numai laptele dulce sĕ fiă și mâncarea și beutura copilii, și peste 3—4 ḑile i-a trece; sĕ vină și tuca (tătuca) cu dumniata.

Și s'a dus lelea Ancuța și cât dai în pălmĭ fù aci cu badea Ion cu tot, și au pus lucrurile la cale, ce fel sĕ urmeze, ca sĕ-șĭ capete vaca?

După ce s'au înțeles, ce-i de-a face, s'a dus badea Ion ață la primarul acasă, sĕ vorbéscă cu el, dér nu-l aflà, de aci se duse de-l căutà în cancelariă, dér nu-l aflà nicĭ aicĭ. Unde sĕ pótă fi? își gândea badea Ion. Atuncĭ se întêlnì cu juratul satului, cu Mitru Pițigoiului, mort de bat, după cum de obiceiu umblă cățeii satului (jurații). — Mĕ Mitre, unde-i primarul? — La... la... ju-pâ-nul Burăla, Burăla...

Și se duse badea Ion la jidanul. Adecă acolo era tótă fruntea satului adunată: primarul, vice-primarul, jurații, dobașul, ba chiar și notarul era acolo, toțĭ cu țigărĭ în gură și toțĭ tun ca tunul de bețĭ ce erau.

— Bună séra, ómenĭ de omeniă!, ḑice Ion întrând înlăuntru.

— Sĕ trăescĭ, Ióne, hai bea și tu un păhăruț, ḑice primarul ca mai darnic.

Dér Ion îi mulțămesce și nu primesce pahăruțul, ci începe așa:

D'apoi jupâne primar, cu lege și cu judecată lucru este, sĕ se iee vaca mea și sĕ se dee la Burăla pentru-că dóră ginere-meu ar fi rĕmas dator pentru beutură la jidan? Credĭ dumniata, că este Dumneḑeu în cer, care vede nedreptățile din lume?

...Dér nu apucà bietul creștin a isprăvi vorba și primarul îl înhăță de grumadĭ cu o mână, ér cu alta-i astupà gura. Dér nicĭ badea Ion nu era chiar tufă; ca un uliu se repedì el cu ghiarele la amêndouĕ obrazele primarului și mi-ți-l sgărià, de tot brasde era dela ochĭ până la gură. Așa își făcuse anume socotela de acasă, că de l'a afla la Jidan, sĕ-l însemne, sĕ fiă însemnat baremĭ pe-o lună de ḑile.

Din pricina asta toțĭ se împrăștiarĕ, Ion era cel dintâiŭ, care o luà la talpă înjurând pe primar și strigând de-a lungul satului: sărițĭ, ómenĭ bunĭ, că primarul cu jurații și cu notarul îndată gată de beut pe Joiana mea și apoi vor începe a bea pe vitele nóstre. Jurații se cereau dela primar sĕ-i lase sĕ prindă pe Ion și sĕ-l bage în *pițibóică* (închisóre) și primarul i-ar fi lăsat, dér notarul a ḑis *ba*, ne aprindem numai pae 'n cap de facem un lucru ca acela. Și întărîtat era poporul într'atâta, încât de făcea primarul lucru acela, dóră și mórte de om vedeai în nóptea aceea. Fierbea satul întreg auḑind de întêmplare.

Badea Ion merse ață la fică-sa, la lelea Nastasie, unde era și baba lui, lelea Ancuța. Amêndouĕ plângeau de mila copiilor, carĭ erau neîmpĕcațĭ și strigau: Mamă, unde-i Joiana? Cu mare greu îi putură mângăia, făgăduindu-le, că mâne de bună sémă vor aduce pe Joiana cu vițel cu tot. Copilașul adormì, dér copila avea fierbințelĭ marĭ. Tótă noptița nu dormiră muerile, ci o priveghiară și o legară la cap cu cârpe recĭ, mai dându-i din când în când păhărуțul cu laptele sĕ-șĭ mai ude buzele.

Când se mijia de ḑiuă, badea Ion fù în tălpĭ și o apucà la oraș la scaunul cel mare. Pe la vre-o 9 césurĭ era în ograda scaunului, și cel dintâiŭ, care întrà în cancelaria cea mare la domnul judecător fù el.

Bună diminéța, Măria ta!

Câtă bólă-i pe sub sóre
Nu-i ca dorul ardĕtóre,
Că dorul unde se pune
Face inima cărbune.

*

Cu ibovnică 'n vecinĭ
Nu ţi-e haznă de ce cinĭ:
Eşĭ afară şi mi-o vedĭ,
Intri 'n casă şi oftezĭ!

Petru Bocriu,
învĕţător.

DIN TRAISTA CU MINCIUNILE.

L'a găsit.

Fusese Ţiganul închis, şi tomai ieşise, când se întâlni cu un prieten al lui, Român.

Il întrebă Românul:

— Dér ce-am audit, Ţigane, că te-a închis?

— M'a romănico.

— Ei de ce?

— Éca da proştĭ. Am găsit un cal şi ei s'a pus de m'a închis.

— Cum se póte, mă?

— Éca s'a putut.

— Te-au închis fiind-că ai găsit un cal?

— Da.

— Fugĭ mă d'acolo, că nu se póte; trebue sĕ mai fi fost ceva la mijloc.

— A fost el, dér nimica tótă.

— Ce-a fost?

— Am găsit calul până nu l'a pierdut stăpân'sĕu.

*

Gândeam...

Il duc pe Ţigan la primăriă sĕ-i ia socotéla la ce a furat nisce găinĭ de la un Român din sat.

Il chiamă primarul şi-l judecă:

— Bine, mă, nu te mai astâmperĭ, nu te mai laşĭ de hoţii, că uite o să 'nfundĭ puşcăria, mă...

— Ce hoţia, domnule primarule, eŭ n'am făcut nicĭ o hoţia!

— Ce fel n'ai făcut nicĭ o hoţiă?... Nu te-a prins omul la găinĭ?

— Da ce, eu m'am dus sa fur găinile lui, domnule primarule?

— Apoi atuncĭ dér, ce-ai căutat la coteţ?

— Eu am gândit, că sunt gâşte, deŭ!

*

N'are maica.

O Ţigancă lucra la o bina, căra var cu găléta.

In curtea binalei, taman lângă varniţă, pe o grămadă de nisip zăcea bolnav un copil al ei.

Venind sĕ ia var se dĕdŭ lângă copil şi îl mai întrébă cum îi mai e, îl mai mângâie, îi mai dise o vorbă bună, ca muma, şi pe urmă îl întrebă:

— Ai mânca tu pâine d'aia alba, maică?

— Aş mânca mamă.

— N'are maica sĕ-ţi dea, dise Ţiganca, şi porni cu găléta, că striga vătaful la ea de pe bina de sus.

Mai pe urmă niţel venind ér la varniţă, ér întrebă pe băiat:

— Da carne ai mânca mă?

— Aş mânca, mamă, deŭ aş mânca!

— N'are maica sĕ-ţi dea!

După ce varsă şi găléta asta sus lângă zidarĭ şi se întórse ér, ér întrébă ţiganca pe copil:

— Mă da puĭ de gaină ai mânca?

— Hauliu, cum aş mai mânca!

— N'are maica sĕ-ţi dea!

O dată „n'are maica sĕ-ţi dea", de dóuĕ-orĭ „n'are maica sĕ-ţi dea", i-s'a urât şi unui Român ce toca câlţĭ mai alăturĭ pe un butuc şi s'a răstit la ea:

— Ce tot îl întrebĭ fă, mereu, de-i lasă gura apă copilului, décă n'ai sĕ-i daĭ?

Biata mumă îi rĕspunse blând şi încet:

— Iacă sĕ nu móră ne'ntrebat şi el săracu!

*

Ţiganii la Vodă.

Ci-că pe Ţiganĭ înainte vreme îi primea şi pe ei la domniă ca şi pe Românĭ, dér odată s'a întâmplat de a murit un vodă şi venind alt vodă noŭ la domniă, hai şi ei sĕ nu se lase mai pe jos de cât ăialalţĭ pământenĭ, ci sĕ ducă şi ei plocon, că aşa le spusese unu, că trebue sĕ facă când vine vre-un vodă noŭ.

S'au strîns decĭ Ţiganii de s'au sfătuit cum şi ce sĕ facă şi au hotărît sĕ ducă bulibaşa ăl bĕtrân plocon o putinică cu lapte acru şi sĕ mai vie şi încă trei Ţiganĭ bĕtrânĭ cu el la curtea lui vodă, că mai alt-fel e când sunt mai mulţĭ; ér din gură hotărîră sĕ nu tacă, ci sĕ dică şi ei câte o urare de bine.

Şi urarea fŭ sĕ fiă aşa:

Bulibaşa ăl bĕtrân sĕ între întâi cu putinica cu lapte acru în braţe şi sĕ dică cu glas tare:

— Sĕ trăescĭ, Măria ta vodă!

Alt Ţigan, ăl de venea după el, sĕ dică şi dênsul:

— Şi Măria sa vodoia!

Al de al treilea:

— Şi Măria sa vodă ăl mititel!

Ér ăl de al patrulea sĕ încheie dicĕnd:

— Şi tóte nĕmurile vodeştĭ!

Luară decĭ putinica în diua când fură sĕ se ducă, şi plecară.

Vodă dete poruncă se lase pe Ţiganĭ sĕ între, primindu-i cu cinste ca pe nisce bunĭ supuşĭ.

Şi éca Ţiganii urcară scările palatului întrară înăuntru, ér când sĕ între şi în odaia, în care sta vodă, se împiedecă bulibaşa ăl bĕtrân de prag şi cade cu putinică cu tot, de varsă laptele pe covóre. Atuncĭ de năcaz, în loc sĕ dică ce plănuise, dise:

— Ptiu! fir'ai al dracului de prag!

Ăl de al doilea se repede colo de strigă ce învĕţase:

— Şi Măria sa vodoia!

Al de al treilea:

— Şi Maria sa voda hăl mititel!...

Ér ăl de al patrulea:

— Şi tóte nĕmurile vodeştĭ!...

Şi d'atuncĭ ci-că nu-i mai primesce pe Ţiganĭ la curte.

(„Biblioteca pentru toţĭ".

Dumitru Stăncescu.

Călendarul sĕptĕmânei.

IANUAR are 31 dile. GERAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	21 3 C. P. Maxim	2 † Intr. în. Chri.
Lunĭ	22 Sf. Ap. Timotei	3 Blasius
Marţĭ	23 Sf. Ier. Clement	4 Veronica
Mer.	24 C. Maica Xenia	5 S. M. Agata
Joi,	25 † Sf. Grig. Teol.	6 Dorotea
Vin.	26 Cuv. Păr. Xenof.	7 Richard
Sâm.	27 † Ad. r. sf. I. Ch.	8 Solomon

„ALBINA" institut de credit şi de economii.

Filiala Braşov.

Conspectul operaţiunilor în luna luĭ Ianuarie 1896.

Intrate:

Numĕrar cu 1 Ian. 1896	fl.	8,101.45
Depunerĭ spre fructificare	„	189,142.20
Cambii rĕscumpĕrate.	„	167,932.37
Conturĭ curente	„	37,863.31
Imprumuturĭ pe efecte şi alte împrumuturĭ	„	8,412.10
Monetă	„	36,837.32
Comissiunĭ, cupóne şi efecte	„	39,969.58
Interese şi provisiunĭ	„	7,811.46
Diverse	„	8,015.22
Băncĭ	„	541,615.46
Rimesse	„	1,626.45
Devise	„	96,000.—
	fl.	1,143,326.92

Eşite:

Depunerĭ spre fructificare	fl.	157,323,30
Cambii escomptate	„	221,025.47
Conto curent	„	25,535.76
Imprumuturĭ pe efecte şi alte împrumuturĭ	„	21,297.80
Imprumuturĭ pe producte	„	700.—
Monetă	„	36,799.10
Comisiunĭ, cupóne şi efecte	„	28,027.43
Interese şi provisiunĭ	„	759.54
Spese şi salare	„	2,097 66
Diverse	„	3,414.34
Băncĭ	„	543,958 12
Rimesse	„	1,502.45
Devise	„	96,000 —
Numĕrar cu 31 Ian. 1896	„	4,885.95
	fl.	1.143.326.92

Braşov, 1 Februarie 1896.

V. Bologa m. p. dirigent. **N. P. Petrescu** m. p. adjunct.

V. Uvegeş m. p. comptabil.

Têrgul de rimătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 27 Ian. de 34580 capete, la 28 Ian. au intrat 1617 capete şi au eşit 394, rĕmânênd la 29 Ian. un numĕr de 35,803 capete.

Se noteză marfa: ungurésca vechegrea dela —.— cr. până la —.— cr. marfa ungurésca tineră grea dela —.— cr. până la —.— cr., demijloc dela 47.— cr. până la 48.— cr. uşóră dela 43.— cr. până la 45 — cr.

Preţurile cerealeor din piaţa Braşov.

Din 31 Ianuarie st. n. 1896

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austr. fl.	or.
1 H. L.	Grâu cel mai frumos	5	60
„	Grâu mijlociu	5	10
„	Grâu mai slab	4	80
„	Grâu mestecat	3	60
„	Sĕcară frumósă	3	60
„	Sĕcară mijlociă	3	10
„	Orz frumos	3	40
„	Orz mijlociu	3	10
„	Ovĕs frumos	2	30
„	Ovĕs mijlociu	—	—
„	Cucuruz	3	30
„	Mălaiu	4	—
„	Mazĕre	5	30
„	Linte	7	—
„	Fasole	6	—
„	Sĕmênţă de in	9	—
„	Sĕmênţă de cânepă	4	—
„	Cartofĭ	—	80
„	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită	—	44
	Carnea de porc	—	48
	Carnea de berbece	—	24
	Sĕu de vită próspĕt	21	—
100 kil.	Sĕu de vită topit	32	—

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 29 Ianuarie n. 1896.

Sĕminţe	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenesc	80	7.10	7.25
Grâu dela Tisa	80	7.15	7.30
Grâu de Pesta	80	7.10	7.25
Grâu de Alba-regala	80	7.10	7.25
Grâu de Bácska	80	7.20	7.35
Grâu ung. de nord	80	.—	.—

Seminţe vechi orĭ nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	6.40	6.45
Orz	nutreţ	60—62	4.90	5 10
Orz	de vinars	62.64	5 40	6 20
Orz	de bere	64.66	6.40	7.80
Ovĕs		39.41	6.—	6.40
Cucuruz	bănăţ.	75	.—	.—
Cucuruz	altă soiu	78	.—	.—
Cucuruz	„	—	.—	.—
Hirişcă	„	—	—.—	—.—

	Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Preţul pe 100 chilograme.	Sem. de trif.	Luţernă ungur.	33 —	43 —
	—	transilvană	—.—	—.
	—	bănăţénă	— —	—.—
	„	roşia	29 —	32.—
	Oleu de rap.	rafinat duplu	.—	—.—
	Oleu de in		—. .	—. .
	Uns. de porc	dela Pesta	55.—	55.50
	„	dela ţéră	.—	—.—
	Slănină	sventată	48 —	49.
	„	afumată	—.—	—.—
	Sĕu		—.	—.—
	Prune	din Bosnia în buţĭ	.—	—.—
		din Serbia în sacĭ	—.—	—.—
	Lictar	slavon nou	18 —	19.—
	„	bănăţenesc	16.—	17.—
	Nucĭ	din Ungaria		
	Gogoşĭ	unguresci		
	„	sêrbesci		
	Miere	brută	—.—	—.
	„	galbină strecurată	—.—	—.—
	Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
	Spirt	brut	—.—	—.—
	„	Drojdinţe de spirt	—.—	—.—

Sĕ trăescĭ, bade, ce lipsă ai pe aicĭ.

Judecătorul era un om bun, bĕtrân, aşedat şi păţit, la care nu mergeau ómenii după dreptate înzădăr.

Badea Ión îi spuse tótă întêmplarea, cum fiica lui rĕmase vĕduvă, séraca, după Tóder Griga, care fŭ un beutor; cum el moşnégul, din milă cătră fiiă-sa şi cătră nepoţei, după ce-i muri ginerele, li-a dat o junincă a făta, care peste două sĕptĕmânĭ fŭ cu lapte; şi cum acum i-o luă jidanul, ajutorat de primar şi de juraţĭ cu numele că Tóder Griga i ar fi rĕmas dator nu sciu cu câţĭ banĭ de pe beutură şi altele.

După ce îl ascultă judecătorul până în capĕt, clăti din cap şi-i dise: Bade, stăi o lécă afară, că vine îndată căruţa, chiar aveam gând sĕ merg la voi în sat sĕ caut socotelele satului, cu acea cale voiŭ vedé şi de pricina vóstră, vei veni cu mine în căruţă sĕ ajungem de-odată.

Badea Ion, la audul acestor vorbe, era atât de mişcat, de nu putŭ gremujda nicĭ o vorbă, ci eşi şi stete sub zid cu pălăria în mână. Dér nu mult trebuì sĕ aştepte, că îndată sosì o trăsură cu patru caĭ, în care se suì domnul judecător şi Ion.

Intr'un ceas erau în satul lui Ion, în Aluniş, că caii alergau ca smeii, de tot schântei le eşiau din copite. Sătenii, când vĕdură pe Ion în trăsură cu judecătorul, îşĭ şopteau: amu va împunge Joiana Nastasiei pe primarul.

Aşa a şi fost, că trăsura nu se oprì până la primărie, unde judecătorul chiămă înainte pe primar, care nu cutezase sĕ iésă la ivélă, brăzdat cum era. Şi veni la poruncă, ér când îl vĕdŭ judecătorul, se înroşi ca racul de mâniă şi începŭ a-'l probozi şi a-'l face de tótă ruşinea.

Sătenii, carĭ erau aci cu pălăriile în mână, şi muerile, ce se adunaseră şi ele cu furca la brĕu, rideau de încurcătura, în care ajunsese primarul, ér el nu scia ce biată sĕ rĕspundă, ci se lăsă în ştirea sorţii, dicênd numai sĕ spună d-l notar!

Peste o jumĕtate de ceas primarul era scos din slujbă, notarul dojenit şi pedepsit cu 50 fl., juraţii schimbaţĭ ca caii cei de poştă, ér Joiana cu viţel cu tot era la casa lelii Nastasia. Când o audiseră copiii mugind în ogradă, săriră de pe vatră ţipând: Mamă, Joiana nóstră!

Din minuta aceea şi fetiţii i-a fost mai bine şi încet cu încetul se însăuĕtoşă cum se cade. Nicĭ nu era séră, nicĭ diminéţă, sĕ nu dică lelea Nastasia cu copii cu tot câte-un „Tatăl nostru" pentru domnul cel bun, care li-a scos vaca dela Jidan.....

. . . .

Aşa povestia badea Petru Hurlup la móră, ér ceialalţĭ ómenĭ, ce mai erau acolo, clătinau din cap şi diceau: Hei! atuncĭ a fost lesne, că era vremea Nemţilor, judecata mergea repede, nemţesce, iute şi oblu; acum, ca sĕ scoţĭ o vacă din ghiara Jidanului, trebue sĕ mâncĭ patru boi cu advocaţii, şi când va fi la urma urmelor, tot n'ai vacă, că bagsémă şi judecătorii-'s jidanĭ; atuncĭ numai domnĭ de Creştinĭ erau puşĭ sĕ facă judecăţĭ!

De aceste povestesc ómenii noştri, unde-'s numai 2—4 la olaltă....

Ión Pop Reteganul.

Cursul pietei Braşov.

Din 31 Ianuarie 1896.

Bancnote rom.	Cump.	9.51	Vênd.	9.54
Argint român.	Cump.	9.47	Vênd.	9.52
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.57	Vênd.	9.61
Galbenĭ	Cump.	5.62	Vênd.	5.67
Ruble rusescĭ	Cump.	127.$^1/_2$	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.80	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		—.—	Vênd.	—.—

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Veritabil ușor disolubila
Cacao Holandesă
din renumita fabrică a lui
BENSDORF în Amsterdam
neîntrecută în calitate și aromă.
Deposit în magasia de Droguerie
Teutsch & Tartler,
Brașov,
Strada Vămei
Nr. 9.

De închiriat.

Subscrisul are onóre a aduce la cunoscința P. T. public, că **nouă mea casă din Vlădenĭ sub Nr. 138** cu negutĕtorie cu tot, de care se ține vêndarea tutunului și a ștempelelor **sĕ închiriadă** pe mai mulțĭ anĭ, séu **se vinde** pe lângă condițiĭ forte favorabile.

Reflectanțiĭ, pentru informațiĭ mai de aprópe au a se adresa la proprietarul

NICOLAE LUPU,
în Zĕrneștĭ.

885,1—3

Anunciurĭ
(inserțiunĭ și reclame)

Suntŭ a se adresa subscrise, administratiunĭ. In casul publicăriĭ unuĭ anunciu maĭ mult de odată se face scădĕmênt, care cresce cu cât publicarea se face maĭ de multe-orĭ.

Administr. „Gazeta Trans.“

Prețurĭ și asortiment fără concurență!

Secțiunea mărfurilor de lânărie:

Doublin-Cheviot 120 cm. lat . . . per metru **65 cr.**
Postavurĭ de dame calitate fórte bună 120 cm. lat . . . „ „ **82** „
Postavurĭ diagonale 120 cm. lat . . . „ „ **fl. 1.—**
Cheviot uni, în tóte colorile moderne 120 cm. lat . . . per metru **fl. 1.20, 1.55, 1.75.**
Stofe de modă englezeștĭ, cea maĭ bună calitate 120 cm. lat . . . per metru **fl. 1.45.**
Cheviot Diagonal în tóte colorile cele maĭ nouĕ 120 cm. lat, . . . „ „ „ **1.95.**
Kammgarn cordonné (Haute Nouveauté) 120 cm. lat . . . „ „ „ **2.20.**
Tricot gouffré moda ultimă 120 ct lat . . . „ „ „ **3.50.**
Royal gouffré (noutate parisiană) 120 ct. lat . . . „ „ „ **2.60.**
Noutățile cele maĭ exclusite în stofe de modă original englezeștĭ și franțuzeștĭ per metru **fl. 1.95, 2.20, 2.80, 3, 3.50, 3.75, 3.95, 4.60, 5.50** etc. etc.
Stofe moderne, lățime duplă . . . per metru **22, 32, 34, 48, 50, 58, 60, 65** cr. etc.
Barchent și **Flanell-Cottons,** cele maĭ nouĕ, calitate superióră, per metru **24, 28, 32, 35, 40, 45, 48, 52, 55, 60** cr.

Marele Magazin **D. LESSNER,** VIENA, VI., Mariahilferstrasse **Nr. 81—82,** Souterrain, Parterre, Mezzanin, I. Stock.

Secțiunea mărfurilor de mătăsărie:

Mătăsărie, calitace bună și desin nou și gust destins . . . per metru **65, 85, 94, 96 cr.**
Stofe curată mătase, splendide, ultima modă . . . per metru **fl 1.30.**
Mătăsărie, scoțiană modernă . . . „ „ „ **1.10.**
Merveilleux glaçe fasone, mătase curată în tóte colorile . . . „ „ „ **1.05.**
Taffetas mille rayès, mătase curată, esecuțiune splendidă . . . „ „ „ **1.75.**
Taffetas rayè, mătase curată . . . „ „ „ **2.50.**
Taffetas rayé pointu, mătase curată . . . „ „ „ **3.20.**
Brocatelle, mătăsărie superióră, desenurĭ destinse . . . „ „ „ **2.60.**
Crepon, curată mătase pentru Blouse, esecuțiune elegantă apartă . . . per metru **fl. 1.50 1.80.**
Painches de mătase, original englezesc pentru Jaquete și mantale, fabricatu cel maĭ bun per metru **fl. 3.90, 5, 9.50, 13.25** etc.
Peluches de mătase în tóte colorile . . . per metru **fl. 1.10, 1.40.**
Catifele în tóte culorile . . . per metru **cr. 60, 98, fl. 1.30, 1.50. 2.30.**
Catifele în desenurĭ splendide . . . per metru **fl. 1.20, 1.30.**
Cord Velvet în tóte colorile . . . per metru **fl. 1.45.**

11—12

In provincie se trimite la cerere Jurnale ilustrate și caete de mostre fórte bogate.

Soliditate recunoscută!

De anul nou, Noroc nou.

Ne mai pomenite șanse de câștig

oferă a

II-a LOTERIE DE CL. UNGARA

concesionată de stat.

Prima tragere a loterieĭ deja

la 5—8 Februarie

Din 120,000 losurĭ la sorțirea a treĭ clase, sunt

45,007 Câștigurĭ

în sumă totală de

Nouĕ milióne douĕ sute de miĭ coróne

Urmeză decĭ la tragerea loterieĭ

pe $2^1/_2$ losurĭ un câștig.

Câștigul cel maĭ mare în cas favorabil este de

„UN MILION“.

O premie: 600,000 coróne pe urmă

1	Câștig principal	à 400.000		7	Câștigurĭ	à 10.000
1	„ „	„ 300 000		14	„	„ 8.000
1	„ „	„ 200.000		34	„	„ 6.000
2	„ „	„ 100 000		16	„	„ 4.000
1	„ „	„ 80.000		120	„	„ 2 000
2	„ „	„ 60.000		226	„	„ 1.000
4	„ „	„ 40 000		200	„	„ 400
2	„ „	„ 30.000		4370	„	„ 200
4	„ „	„ 20.000		9000	„	„ 120
2	„ „	„ 10.000		9000	„	„ 80

și 22,000 câștigurĭ de 150 coróne.

Losurĭ originale clasa I.					Losurĭ originale compl. pentru tóte 3 cl.				
1/1 los	1/2 los	1/4 los	1/10 los	1/20 los	1/1 los	1/2 los	1/4 los	1/10 los	1/20 los
20 fl.	**10 fl.**	**5 fl.**	**2 fl.**	**1 fl.**	**60 fl.**	**30 fl.**	**15 fl.**	**6 fl.**	**3 fl.**

recomandă și trimite plătind înainte prețul, séu cu rambursă

Casa de bancă

JACOB L. ADLER,

în Brașov.

La tragerea trecută a loterieĭ I de clasă ung. din losurile vêndute de noĭ au câștigat Una sută cincĭ miĭ de coróne.

Pentru porto și lista câștigurilor pentru o clasă sunt 25 cr. a se trimite.